

Vluchtschrift

Feiten en signalen

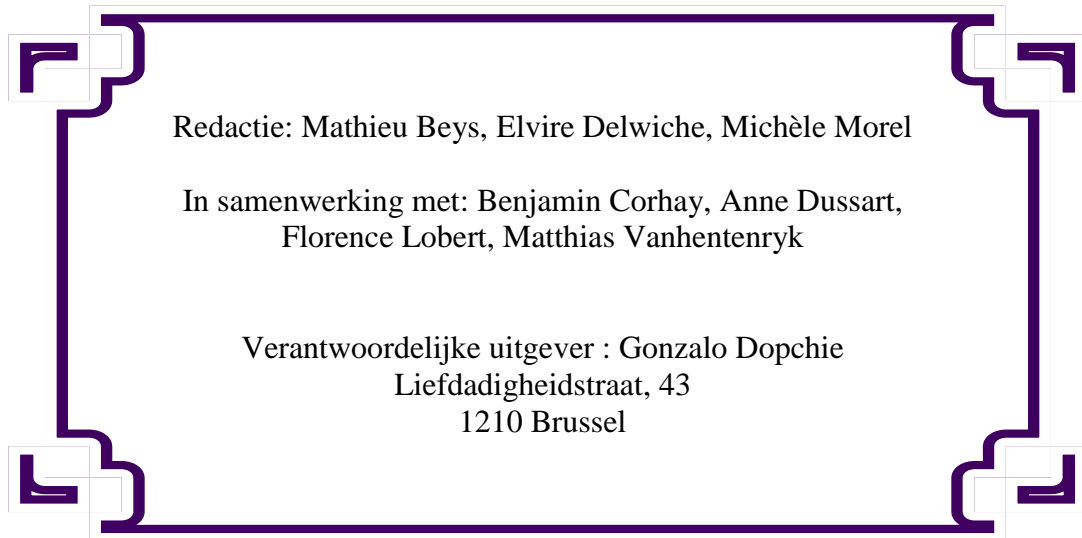
Januari – september 2014

DOSSIER

De Dublin III Verordening : “lipstick on a pig” ? Praktische handleiding

Mathieu Beys

www.caritas-int.be

Dit tijdschrift wordt gratis toegestuurd op eenvoudige aanvraag (via e-mail; de gedrukteversie wordt voor de documentatiecentra en mensen zonder toegang tot Internetvoorbehouden). U kan met uw vragen voor informatie of voor een abonnement, suggesties enbemerkingen rond een artikel of de situatie van migranten in België, terecht bij MathieuBeys.

E-mail: m.beys@caritasint.be

Tel.: 02/229.36.15 Fax: 02/229.36.36 (met vermelding “t.a.v. Mathieu Beys”)

De persoonlijke gegevens van onze abonnees (naam, voornaam, elektronisch - of postadres) worden door de vzw Caritas International (verantwoordelijk voor de verwerking) verwerkt met als doeleinde de verzending van dit tijdschrift of eventueel van andere inlichtingen, die voor onze lezers van belang kunnen zijn. Krachtens de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, hebben onze abonnees recht op toegang en op verbetering na aanvraag op het bovenvermelde adres. Caritas International verplicht zich ertoe de persoonlijke gegevens niet ter beschikking te stellen vanderden.

De artikelen van Vluchtschrift bevatten algemene informatie en moeten niet als het officiële strandpunt van de Vzw Caritas International beschouwd worden, behalve met uitdrukkelijke vermelding. De reproductie van Vluchtschrift wordt aangemoedigd als het tot een niet-commercieel doel dient en met bronvermelding. Ondanks de zorgvuldigheid van de redactie kunnen sommige berichten of inlichtingen achterhaald zijn op het moment dat u die leest. De raadpleging van een specialist (advocaat of jurist) wordt sterk aangeraden voor alle vragen in verband met een individuele situatie. Noch de auteurs noch de Vzw Caritas International kunnen aansprakelijkgesteld worden voor de gevolgen van het gebruik van deze informatie.

De Dublin III Verordening : “lipstick on a pig” ? Praktische handleiding

I. Enkele kernnoties betreffende Dublin	7
I.1. Snelle historiek : van het Dublinverdrag tot de Dublin III Verordening	7
I.2. De Dublinruimte : 32 landen.....	8
I.3. Wat is er werkelijk veranderd sinds Dublin III voor zij die bescherming verzoeken? Een kort overzicht	8
II. Welke Staat is verantwoordelijk voor de behandeling van het verzoek tot bescherming ? ..	9
II.1. Eén enkele snel te bepalen verantwoordelijke Staat.....	9
II.2. “Gezin”: een beperkt begrip	10
II.3. De criteria voor verantwoordelijkheid, met rangschikking	11
II.3.1. De Staat waar een familielid van een NBMV zich bevindt en, bij gebrek daarvan, de Staat waar deze zijn asielaanvraag heeft ingediend.....	11
II.3.2. De Staat waar een « gezinslid » verblijft dat internationale bescherming geniet..	12
II.3.3. De Staat waar een « <i>gezinslid</i> » een verzoek tot bescherming heeft ingediend zonder eerste beslissing ten gronde	12
II.3.4. De Staat die een geldig of minder dan 2 jaar verlopen verblijfstitel, of een geldig of minder dan 6 maanden verlopen visum heeft afgeleverd aan de persoon	13
II.3.5. De Staat via dewelke de persoon de Dublinruimte op illegale wijze is binnengekomen minder dan 12 maanden voor de indiening van zijn aanvraag	14
II.3.6. De Staat waar de persoon gedurende minstens 5 maanden heeft verbleven	14
II.3.7. De Staat waarin de asielaanvraag wordt ingediend indien de asielzoeker vrijgesteld is van visumplicht om die Staat binnen te komen	14
II.3.8. De Staat waar de luchthaven zich bevindt, in geval van een verzoek ingediend in de internationale transitzone.....	15
II.3.9. Bij niet-toepasselijkheid van bovenstaande criteria, de eerste Lidstaat waar het verzoek tot bescherming werd ingediend	15
II.4. In welke gevallen eindigt de verantwoordelijkheid van een Staat ?.....	15
II.4.1. Wanneer een Staat een verblijfsrecht aflevert	15
II.4.2. Wanneer de vreemdeling de EU heeft verlaten gedurende minimum 3 maanden	15
II.4.3. Wanneer de vreemdeling de EU heeft verlaten na een bevel om het grondgebied te verlaten	16
II.5. Het verbod van overdracht in geval van ernstig risico op vernederende behandeling .	16
II.6. Afwijkingen op de Dublincriteria voor de “ <i>personen ten laste</i> ”, om familiale redenen, en om humanitaire redenen	17
II.6.1. De familie-eenheid van personen die gelijktijdig een verzoek indienen in dezelfde Staat.....	17

II.6.2. De familie van “personen ten laste” bijeenhouden of verenigen.....	18
II.6.3. Humanitaire omstandigheden	19
II.7. Het hoger belang van het kind	19
II.8. De mogelijkheid zich verantwoordelijk te verklaren voor een verzoek tot bescherming	20
III. Hoe verloopt een Dublinprocedure ?	21
III.1. Informatieplicht ten opzichte van de Dublin-asielzoeker vanaf de indiening van de aanvraag tot bescherming	21
III.2. Afname van digitale vingerafdrukken	22
III.3. Dublin-interview	24
III.4. Eventueel verzoek tot informatie aan een Dublinland	25
III.5. Verzoek tot overname of terugname aan de aangezochte Staat	26
III.6. Antwoord van de aangezochte Staat	27
III.7. Beslissing tot overdracht en kennisgeving	28
III.8. Daadwerkelijk beroep tegen de overdracht	29
III.8.1 Daadwerkelijk beroep en Belgische twijfelachtige praktijk.....	29
III. 8.2. Welke argumenten ter ondersteuning van een beroep ?.....	30
III.9. Uitwisseling van informatie en medische gegevens voor de overdracht	31
III.10. Daadwerkelijke overdracht van de asielzoeker naar de verantwoordelijke Staat	31
III.11. Gevolgen van een laattijdige overdracht : de overdragende Staat wordt verantwoordelijk.....	32
III.12. Voortzetting van de procedure in de verantwoordelijke Staat	33
IV. Het recht op opvang voor asielzoekers in Dublinprocedure	33
IV.1. Opvang en RVV-beroep tegen de Dublinoverdracht	33
IV.2. Opvang tot aan de daadwerkelijke overdracht naar de verantwoordelijke Staat	34
IV.3. Het belang van een aanvraag tot verlenging van de opvang	34
V. De detentie van asielzoekers in “Dublinprocedure”	35
VI. Bij wijze van conclusie	36

TE LEZEN

“Quels droits face à la police ? Manuel juridique et pratique”, Mathieu Beys	37
“The right not to be displaced in international law”, Michèle Morel.....	38

De Dublin III Verordening : “lipstick on a pig” ?

Praktische handleiding

Mathieu Beys¹

(Vertaling Michèle Morel en Elvire Delwiche)

« Ik ben toegekomen in de Europese Unie via Griekenland, waar ik ongeveer 4 jaar in de illegaliteit heb geleefd, met de hulp van andere Algerijnen. Ik verliet Griekenland te voet richting Montenegro, van waar ik een taxi nam richting Albanië, en vervolgens Servië en Roemenië. Ik werd aangehouden aan de grens tussen Roemenië en Servië. Ik werd verplicht een asielaanvraag in te dienen in Roemenië. Ze lieten me de keuze: ofwel vroeg ik asiel aan, ofwel werd ik in een gesloten centrum geplaatst. Twee maanden later had ik mijn interview. Ik kreeg een negatieve beslissing. Toen logeerde ik een open centrum in Galati. De omstandigheden waren zeer slecht. Er waren geen bedden, noch voedsel. We kregen 10 euro per twee weken om te leven. Velen verlieten het centrum om zich te installeren in kraakpanden maar ik ben gebleven. De bewakers waren zeer corrupt. Soms sliep ik buiten en moest ik bedelen om iets te eten te hebben. Het racisme ten opzichte van vreemdelingen is zeer aanwezig in Roemenië. Veel vrienden van me moesten stelen om te eten. Ze kwamen terecht in de gevangenis voor zes maanden. De politieagenten zijn vaak gewelddadig [er vormen zich tranen in zijn ogen tijdens dit verhaal]. Na deze negatieve beslissing verliet ik Roemenië per vrachtwagen richting Italië, waar ik de trein nam naar België. In de trein richting Oostende werd ik aangehouden. Ze brachten me naar het gesloten centrum, waar ik een asielaanvraag indiende. De Dienst Vreemdelingenzaken verzocht mijn transfer naar Roemenië, die dit verzoek aanvaardde. Ik heb reeds éénmaal geweigerd om aan boord te gaan van het vliegtuig dat me naar Roemenië moest brengen. Ik zal daar nooit terugkeren! Ik weiger tegen elke prijs om terug te keren naar Roemenië! Dan verkies ik nog om terug te keren naar Algerije!²

Na verschillende bombardementen te hebben ondergaan in zijn wijk in Aleppo, beslist Mevrouw Z., die haar twee ouders heeft verloren in het conflict, Syrië te ontvluchten. Na enkele vruchteloze pogingen, slaagt ze erin te vluchten naar een buurland. Aangezien ze de maffia van smokkelaars niet wil verrijken, vraagt ze een visum aan bij de autoriteiten van verschillende Europese ambassades. Ze slaagt erin een toeristisch Schengenvisum te

¹ De titel van dit dossier wordt overgenomen van het volgende artikel: Steve PEERS, « Revised EU asylum proposals : ‘lipstick on a pig’ », *Statewatch Analysis*, juni 2011, www.statewatch.org/analyses/no-132-asylum.pdf.

² Getuigenis van een jonge Algerijn van 16 jaar, ontmoet door JRS (JRS Europe, *Protection interrupted. The Dublin regulation’s impact on asylum seekers’ protection*, p. 86-87), vrije vertaling uit het Engels.

verkrijgen bij de Zweedse instantie en komt per vliegtuig toe in Brussel. Ze dient in België een asielaanvraag in om haar tante, die er verblijft, te vervoegen. Enkele maanden later ontvangt ze een beslissing die haar het bevel geeft om zich naar Zweden te begeven, als het enige land waar haar asielaanvraag kan worden behandeld. Mevrouw Z., getraumatiseerd weeskind door de oorlog, dacht te kunnen rekenen op de aanwezigheid van haar tante in Europa. Ze kent niemand in Zweden...

De heer G. ondergaat handelingen van agressie en ernstige doodsbedreigingen omdat hij het lef had zich aan te melden bij de verkiezingen in zijn land, Burundi. Hij moet zich verbergen en zich scheiden van zijn vrouw en kind omwille van veiligheidsredenen. Na 14 maanden clandestien leven, zonder nieuws vanwege zijn familie, slaagt hij erin zijn land te ontvluchten dankzij smokkelaars die hem naar Frankrijk brengen en daarna naar België, waar hij een asielaanvraag indient. Hij weet nog steeds niet waar zijn vrouw en kind zich bevinden. Dankzij het Rode Kruis komt hij na twee maanden te weten dat zij zich eveneens in België bevinden. Hun asielprocedure is in de beroepsfase bij de RVV na een negatieve beslissing van het CGVS. Na een scheiding van langer dan een jaar, installeert de heer zich in de woonst waar zijn vrouw leeft. Na enkele maanden wordt de heer G. opgeroepen bij de Dienst Vreemdelingenzaken, aangehouden en naar een gesloten centrum overgebracht. Hij moet naar Frankrijk gaan, als het enige bevoegde land voor zijn asielaanvraag. Hij zal opnieuw worden gescheiden van zijn vrouw en kind, dat aan gezondheidsproblemen lijdt, voor een onbepaalde tijd...

Deze voorbeelden zullen de asieladvocaten, sociaal werkers, therapeuten en juristen, die regelmatig geconfronteerd worden met de onmenselijke gevolgen van de toepassing van de Dublinverordening, niet verwonderen. Deze wetgeving, aangenomen op het Europese niveau tijdens het begin van de jaren 1990 gaat er van uit dat alle EU-lidstaten beschouwd moeten worden als “veilige landen” die de fundamentele rechten van vluchtelingen respecteren. Dit principe, in 2003 bevestigd door de Dublin III Verordening, heeft veel kritiek gekregen, niet enkele vanuit NGO-hoek³, maar ook vanwege de Europese Hoven. In tegenstelling tot wat sommige Staten verdedigden, is er geen sprake meer van het automatisch terugzenden van een asielzoeker naar een ander Europese land indien er een risico bestaat op vernederende behandeling. Dit risico kan bijvoorbeeld bestaan omdat de asielprocedure van dat land de persoon niet afdoende beschermt, of omdat de asielzoeker zich verplicht ziet op straat te slapen⁴. De autoriteiten kunnen geen oogkleppen meer opzetten en redeneren dat, onder het voorwendsel dat een land lid is van de EU, dit land geen schendingen begaat van de mensenrechten en dat we dus zonder gevaar asielzoekers daarheen kunnen terugsturen zonder hun concrete situatie te onderzoeken⁵. Na de beslissingen van de Europese justitie, konden we hopen op belangrijke verbeteringen in de derde versie van de Dublinverordening, in het bijzonder wat betreft het vermijden van de scheiding van familieleden. Helaas, zelfs indien er enige vooruitgang te bemerken valt, wordt het initiële dogma niet in vraag gesteld; is er geen enkel solidariteitsmechanisme tussen Staten ingericht; is er geen enkele veralgemeende

³ Zie Forum réfugiés, ECRE, Hungarian Helsinki Committee, *Dublin II Regulation. Lives on hold. European comparative report*, februari 2013, 132p.; JRS Europe, *Protection interrupted. The Dublin regulation's impact on asylum seekers' protection*, juni 2013, 246 p.

⁴ EHRM (GK), M.S.S. t. België en Griekenland, 21 januari 2011, § 298-320 (tekortkomingen in het systeem van de asielprocedure) en § 249-263 (gebrek aan opvang).

⁵ EHRM (GK), M.S.S. t. België en Griekenland, 21 januari 2011, § 338-340. Het HvJ van de EU blijft het concept van vermoeden van naleven van de grondrechten door alle EU lidstaten verdedigen, wat neerkomt op de instandhouding van een fictie (HvS, NS c. Secretary of State for the Home Department, C-411/10 en C-493/10, 21 december 2011, § 77-94).

schorsing ingevoerd van transfers naar landen die de rechten van asielzoekers klaarblijkelijk schenden; en is er geen verbod vastgelegd om families te scheiden. Mevrouw Z. en de heer G., reeds ongelukkig en slecht behandeld onder de Dublin II Verordening, zullen niet noodzakelijk een voordeligere situatie kennen vanaf 1 januari 2014, de dag waarop de Dublin III verordening toepasselijk werd.

In deze bijdrage beperken we ons niet tot het signaleren van wat veranderd is ten opzichte van de vroegere situatie onder de Dublin II Verordening (gehaaste lezers of lezers die reeds vertrouwd zijn met de Dublinprocedure kunnen het korte overzicht consulteren in onderdeel I.3) We willen een kleine praktische gids aanbieden aan diegenen die in de praktijk staan en geconfronteerd worden met deze regelgeving, die erg complex is, in hun poging om de fundamentele rechten van asielzoekers zo goed mogelijk te beschermen (met de gedetailleerde inhoudstafel kunnen de professionelen die met een bepaalde vraag geconfronteerd worden snel de relevante passages raadplegen zonder dat ze de hele tekst moeten lezen). Na enkele algemene principes te herhalen (I), moet het kernvraagstuk van het “Dublinmechanisme” worden besproken: welke Staat is verantwoordelijk voor de asielaanvraag? (II) Hierbij komen niet enkel de criteria tot bepaling van de verantwoordelijke lidstaat voor een verzoek tot bescherming aan bod, maar ook de mogelijkheden tot afwijking van deze criteria, in het bijzonder in geval van risico op vernederende behandeling. Speciale aandacht wordt besteed aan familiale situaties en aan het hoger belang van het kind. Vervolgens worden de verschillende fasen van de Dublinprocedure doorlopen, vanaf de indiening van het verzoek tot bescherming tot aan de aankomst in de verantwoordelijke Staat, en langsheen het beroep tegen de transferbeslissing die “daadwerkelijk” moet zijn, wat niet zonder gevolgen is. Dit deel zal in het bijzonder de volgende vragen behandelen: welke informatie zal de asielzoeker krijgen? Op welke termijnen moet hij letten? Vanaf wanneer wordt België verantwoordelijk als een asielzoeker niet naar het “Dublinland” wordt uitgewezen? (III) Het recht op opvang is onmiskenbaar een onmisbare voorwaarde voor een waardig leven en om zijn rechten in de procedure te kunnen doen gelden. De bijzonderheden van de opvang tijdens de Dublinprocedure worden eveneens geanalyseerd (IV). Tot slot vormt de detentie van personen in afwachting van een transferbeslissing of van de uitvoering daarvan – in praktijk vaak voorkomend – het voorwerp van een preciezere juridische omkadering dan vóór de nieuwe wetgeving (V).

I. Enkele kernnoties betreffende Dublin

I.1. Snelle historiek : van het Dublinverdrag tot de Dublin III Verordening

De Verordening “tot vaststelling van de criteria en instrumenten om te bepalen welke lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek tot bescherming dat door een onderdaan van een derde land bij een van de lidstaten wordt ingediend” (hierna “Dublin III Verordening” of “Verordening”) is een instrument aangenomen door de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement in 2013. Dit instrument volgde een verordening op van 2003, zelf de opvolger van een verdrag aangenomen in Dublin in 1990 door bepaalde Staten,⁶ waarvan bepaalde principes reeds vervat waren in 1985 in de befaamde

⁶ Overeenkomst betreffende de vaststelling van de Staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielverzoek dat bij een van de Lidstaten van de Europese Gemeenschappen wordt ingediend, gedaan te Dublin

Schengenovereenkomst, ondertekend door vijf landen waaronder België.⁷ Dit is de reden waarom we van de “Dublin II Verordening”, en nu van de “Dublin III Verordening” spreken.

Het doel van de EU-staten was veelzijdig en is niet veranderd:

- Een snelle en daadwerkelijke toegang verzekeren tot de asielprocedure binnen een gemeenschappelijke Europese ruimte ;
- Eén enkele Lidstaat als verantwoordelijk vaststellen om meervoudige asielaanvragen in meerdere Staten (“*asylum shopping*”) te vermijden, en om te verhinderen dat Staten de verantwoordelijkheid voor de behandeling van bepaalde asioldossiers onderling naar elkaar doorschuiven (“*refugees in orbit*”).

De Dublinverordening wordt beschouwd als een “meesterstuk” van het gemeenschappelijke Europese asielregime dat de EU wenst te hebben. In tegenstelling tot een richtlijn, is een verordening rechtstreeks toepasselijk zonder enige omzetting in de nationale wetgeving. Het is dus niet noodzakelijk dat het Belgisch parlement een wet wijzigt om rechtstreeks rechten te kunnen halen uit de nieuwe verordening⁸.

I.2. De Dublinruimte : 32 landen

De Dublin III Verordening is toepasselijk in 32 Europese landen. Het gaat om de 28 landen van de Europese Unie (België, Bulgarije, de Tsjechische Republiek, Denemarken, Duitsland, Estland, Ierland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Kroatië, Italië, Cyprus, Letland, Litouwen, Luxemburg, Hongarije, Malta, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slovakije, Finland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk), en 4 geassocieerde landen met de Dublinverordening (Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Liechtenstein). We kunnen dus spreken van een “Dublinruimte”, ruimer dan de EU en dus, a fortiori, veel ruimer dan de Schengenruimte.

I.3. Wat is er werkelijk veranderd sinds Dublin III voor zij die bescherming verzoeken? Een kort overzicht

De voornaamste veranderingen, toevoegingen of nieuwigheden, ontstaan in de Dublin III Verordening of op basis van rechtspraak, en die een impact hebben op de asielzoekers, kunnen als volgt worden opgesomd:

op 15 juni 1990, te Rome op 7 december 1990 en te Luxemburg op 13 juni 1991, goedgekeurd door de Belgische wet op 11 mei 1995 (MB 30 september 1995).

⁷ Akkoord van 14 juni 1985 tussen de Regeringen van de Staten van de Benelux Economische Unie, van de Bondsrepubliek Duitsland en van de Franse Republiek betreffende de geleidelijke afschaffing van de controles aan de gemeenschappelijke grenzen (MB van 29 april 1986), goedgekeurd door de Belgische wet op 18 maart 1993 (MB van 15 oktober 1993). Deze akkoorden werden door sommige lidstaten afgesloten buiten het kader van de EU, vooraleer te zijn geïntegreerd in het communautaire beleid van de EU door het verdrag van Amsterdam. Sindsdien praat men over het “Schengen-acquis”. Voor een korte en duidelijke geschiedenis van Schengen, zie de website van de “Justitie en Binnenlandse Zaken” van de Europese Commissie http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/freetravel/frontiers/fsj_freetravel_schengen_nl.htm.

⁸ “volgens artikel 288, tweede alinea, VWEU een verordening een algemene strekking heeft, verbindend is in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk is in elke lidstaat. Wegens de aard en de functie ervan in het stelsel van de rechtsbronnen van de Unie, kan zij dus aan particulieren rechten verlenen die de nationale rechterlijke instanties gehouden zijn te beschermen” (HvJ [GC], C-394/12, Abdullahi, 10 december 2013, § 48).

- Toepassing van de Verordening op alle verzoeken tot internationale bescherming (asiel en subsidiaire bescherming);
- Opname van de notie “familielid” dat de mogelijkheden tot familiehereniging vergroot tijdens de behandeling van het verzoek, vooral voor de NBMV (onderdelen II.2, II.3.1);
- Opname van de notie “persoon ten laste” dat de mogelijkheden tot familiehereniging op beperkte wijze vergroot (onderdeel II.6);
- Verduidelijking van de voorwaarden van verval van verantwoordelijkheid van een Staat (onderdeel II.4);
- Invoeging van een verbod van transfer in geval van risico op onmenselijke of vernederende behandeling (onderdeel II.5);
- Verplichting om gedetailleerde informatiebrochures te verschaffen aan de asielzoeker in een taal die hij begrijpt (onderdeel III.1);
- Recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel (onderdeel III.7) en recht op opvang tijdens het onderzoek van het beroep (onderdeel IV);
- Recht op opvang tot aan de daadwerkelijke transfer naar de verantwoordelijke Staat (onderdeel IV);
- Voorwaarde van noodzakelijkheid voor de opsluiting en nieuwe berekening voor de maximumtermijn (onderdeel V).

II. Welke Staat is verantwoordelijk voor de behandeling van het verzoek tot bescherming ?

II.1. Eén enkele snel te bepalen verantwoordelijke Staat

De Dienst Vreemdelingenzaken moet bepalen welke Lidstaat verantwoordelijk is voor het verzoek tot bescherming “vanaf het moment dat de vreemdeling een asielaanvraag doet”⁹, aan de grens of op het grondgebied. De verantwoordelijke Lidstaat wordt in principe bepaald in functie van “de situatie die bestond op het moment waarop de asielzoeker zijn verzoek voor de eerste keer bij een Lidstaat heeft ingediend”.¹⁰ Op dit principe bestaan twee uitzonderingen. Ten eerste, wanneer het gaat om het herenigen van leden van eenzelfde familie, eventueel uitgebreid, moeten de autoriteiten rekening houden met elementen die zich op een later moment voordoen op twee voorwaarden:

- 1) Deze elementen zijn voorgelegd vóór de instemming met een overname of terugname door een andere Lidstaat;
- 2) De verzoeker heeft nog geen beslissing ten gronde in eerste aanleg gekregen¹¹.

Ten tweede, wanneer de asielzoeker de EU heeft verlaten, vrijwillig of gedwongen, zelfs voor een zeer korte periode, ten gevolge van een bevel om het grondgebied te verlaten dat een einde stelt aan de asielprocedure of wanneer hij drie maanden of langer buiten de EU heeft verbleven nadat zijn verzoek ingetrokken of geweigerd werd in een Lidstaat, dan moet

⁹ Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (hierna “vreemdelingenwet”), art. 51/5.

¹⁰ Dublin III Verordening, art. 7 § 2.

¹¹ Dublin III Verordening, art. 7 § 3.

opnieuw de verantwoordelijke Lidstaat worden bepaald en dus moeten de tellers terug op nul worden gezet (zie onderdelen II.4.2 en II.4.3).

Alvorens alle criteria te bespreken, moet worden stilgestaan bij de notie “gezin” om misverstanden te vermijden.

II.2. “Gezin”: een beperkt begrip

De definitie van het gezin voorzien door de Dublin III Verordening is nog steeds zeer beperkt. De Verordening omschrijft gezinsleden als volgt:

“voor zover het gezin reeds in het land van herkomst bestond, de volgende leden van het gezin van de verzoeker die op het grondgebied van de lidstaten aanwezig zijn:

— de echtgenoot van de verzoeker of de niet-gehuwde partner met wie een duurzame relatie wordt onderhouden, indien in het recht of de praktijk van de betrokken lidstaat niet-gehuwde paren en gehuwde paren op een vergelijkbare manier worden behandeld in het kader van diens recht met betrekking tot onderdanen van een derde land;

— de minderjarige kinderen van paren als bedoeld onder het eerste streepje, of van de verzoeker, mits zij niet gehuwd zijn, ongeacht of zij volgens het nationale recht wettige, buitenechtelijke of geadopteerde kinderen zijn;

— indien de verzoeker een minderjarige en ongehuwd is, de vader, moeder of andere volwassene die krachtens de wet of volgens de praktijk van de lidstaat waar de volwassene aanwezig is, voor de verzoeker verantwoordelijk is;

— indien de persoon die internationale bescherming geniet een minderjarige en ongehuwd is, de vader, moeder of andere volwassene die krachtens de wet of volgens de praktijk van de lidstaat waar de persoon die internationale bescherming geniet aanwezig is, voor hem verantwoordelijk is”¹².

Aangezien de verordening Lidstaten oplegt “gezinsleden” te herenigen – onder bepaalde voorwaarden ook verdere familieleden – geldt deze verplichting slechts ten opzichte van de personen hierboven vermeld. Met andere woorden, de verplichting tot hereniging betreft in principe slechts het kerngezin.

Naast de “gezinsleden”, neemt de verordening vanaf nu ook de notie “familielid” op, gedefinieerd als *“de volwassen tante of oom of grootouder van de verzoeker die op het grondgebied van een lidstaat aanwezig is, ongeacht of de verzoeker volgens het nationale recht een wettig, buitenechtelijk of geadopteerd kind is”¹³*. Voor de Dublin III Verordening zijn meerderjarige kinderen, de ouders van een meerderjarige verzoeker, de broers en zussen, neven en nichten, en kleinkinderen in principe noch “gezinsleden” noch “familieliden” van een asielzoeker, wat jammerlijk is en in sommige gevallen zware gevolgen kan hebben. In de tekst die volgt worden de termen gebruikt in de strikte zin van de Verordening.

¹² Dublin III Verordening, art. 2, g).

¹³ Dublin III Verordening, art. 2, h).

II.3. De criteria voor verantwoordelijkheid, met rangschikking

De Verordening bepaalt de verantwoordelijke Staat volgens een hiërarchie van precieze criteria. Om te weten welke Staat verantwoordelijk is, moeten de criteria dus worden onderzocht in de opgegeven volgorde van de Verordening.¹⁴ Indien de voorwaarden van het eerste criterium niet aanwezig zijn, moet het tweede criterium worden onderzocht, en bij gebrek aan diens voorwaarden, het volgende criterium, enzovoort. Bijgevolg geldt een criterium pas indien de voorgaande criteria niet toepasselijk zijn in de onderzochte situatie. De lezing van een bepaling in afzondering van zijn context kan leiden tot een foutief resultaat. Bijvoorbeeld, wanneer een persoon een verzoek tot bescherming indient in de internationale transitzone van de Brusselse luchthaven, moet men niet te snel besluiten dat België verantwoordelijk zou zijn¹⁵ (onderdeel II.3.8). Dit zal enkel het geval zijn indien alle andere voorgaande criteria niet toepasselijk zijn. Indien de verzoeker bijvoorbeeld beschikt over een visum afgeleverd door een Italiaanse diplomatieke post van 5 maanden ervoor, dan zal Italië in het gegeven voorbeeld verantwoordelijk zijn (onderdeel II.3.4), zelfs indien zijn verzoek werd ingediend in de luchthavenzone van België.

De criteria moeten worden onderzocht op basis van “de situatie die bestond op het moment waarop de asielzoeker zijn verzoek voor de eerste keer bij een Lidstaat heeft ingediend”.¹⁶ Niettemin, wanneer de criteria toelaten de families te herenigen (onderdelen II.3.1, II.3.3 en II.6), dan moeten de Staten rekening houden met “elk beschikbaar bewijs van de aanwezigheid op het grondgebied van een lidstaat van gezinsleden, familieleden of andere familierelaties van de verzoeker in aanmerking”, op voorwaarde dat dit bewijs wordt overgelegd vóór de inwilliging van het verzoek tot overname of tot terugname van de asielzoeker door een andere lidstaat en dat in eerste aanleg nog geen beslissing ten gronde is genomen over de vorige verzoeken om internationale bescherming van de verzoeker¹⁷.

II.3.1. De Staat waar een familielid van een NBMV zich bevindt en, bij gebrek daarvan, de Staat waar deze zijn asielaanvraag heeft ingediend

Als de verzoeker een niet-begeleide minderjarige vreemdeling is (NBMV),¹⁸ moet men eerst kijken of een “*gezinslid*” (bij voorkeur de partner indien de minderjarige gehuwd is), een broer of zus, of, bij gebrek daarvan, een “*familielid*” die kan zorgen voor de minderjarige, zich op legale wijze in een Lidstaat bevindt. Indien dit het geval is, is deze Staat verantwoordelijk voor het verzoek tot bescherming, op voorwaarde dat deze oplossing “in het hoger belang van het kind” is.¹⁹ Een scheiding tussen kind en ouders (biologisch, adoptief of

¹⁴ Dublin III Verordening, art. 7 § 1.

¹⁵ Zoals uit een geïsoleerde lezing van art. 15 van de verordening zou kunnen blijken: “indien in een internationale transitzone van een luchthaven van een lidstaat een verzoek om internationale bescherming wordt ingediend door een onderdaan van een derde land of een staatloze, is deze lidstaat verantwoordelijk voor de behandeling van het verzoek.”

¹⁶ Dublin III Verordening, art. 7 § 2.

¹⁷ Dublin III Verordening, art. 7 § 3.

¹⁸ De minderjarige moet 18 jaar zijn (Dublin III Verordening, art. 2, i) en j)).

¹⁹ Dublin III Verordening, art. 8 § 1 et 2.

pleeggezin) kan enkel in allerlaatste instantie worden aanvaard.²⁰ Wanneer meerdere familieleden (in de ruime zin) zich legaal op het grondgebied bevinden van verschillende Lidstaten, dan wordt in functie van het hoger belang van het kind beslist welke Staat zijn verzoek zal behandelen.²¹

Wanneer geen enkel familielid (in de ruime zin) zich legaal in een Lidstaat bevindt, is die Staat verantwoordelijk waar de minderjarige zijn asielaanvraag laatst²² heeft ingediend.²³ Dit betekent dat minderjarigen in deze situatie niet langer kunnen worden teruggezonden naar de eerste Staat waar zij een eerste asielaanvraag hebben ingediend²⁴.

II.3.2. De Staat waar een « gezinslid » verblijft dat internationale bescherming geniet

Indien een “gezinslid” van de asielzoeker toegelaten werd te verblijven als begunstigde van internationale bescherming in een Lidstaat, dan is deze staat verantwoordelijk is voor de asielaanvraag, op voorwaarde dat “de betrokkenen schriftelijk hebben verklaard dat zij dat wensen”.²⁵ Deze regel geldt eveneens indien de familiale band nog niet bestond in het herkomstland van de verzoeker.

II.3.3. De Staat waar een « gezinslid » een verzoek tot bescherming heeft ingediend zonder eerste beslissing ten gronde

Indien de asielzoeker in een Lidstaat een “gezinslid” heeft waarvan het verzoek tot bescherming nog geen voorwerp heeft uitgemaakt van een eerste beslissing ten gronde, dan is deze Staat verantwoordelijk voor het onderzoek van de asielaanvraag, opnieuw op voorwaarde dat “de betrokkenen schriftelijk hebben verklaard dat zij dat wensen”.²⁶

Het is jammerlijk dat de verordening vereist dat nog geen enkele beslissing ten gronde werd genomen in de procedure van het gezinslid om te kunnen genieten van hereniging. Wanneer een dergelijke eerste beslissing betreffende het gezinslid reeds werd genomen door een andere Lidstaat, dan zal gezinshereniging dus niet mogelijk zijn op basis van dit criterium, terwijl de asielprocedure in beroep lang kan duren en de scheiding van families dus zal verlengen. Waar een band van afhankelijkheid zou bestaan, zou men zich eventueel kunnen beroepen op de verplichtingen betreffende personen ten laste (zie II.6). Zoniet, dan nog kunnen familiale overwegingen en het disproportionele karakter van een lange scheiding worden ingeroepen, al hangt het dan van de goede wil van Staten af (zie II.6. tot II.8).

²⁰ Kinderrechtenverdrag art. 9 en art. 16 ; VN-Comité voor de Rechten van het Kind, Algemene observatie n°14 (2013), § 59-61.

²¹ Dublin III Verordening, art. 8 § 3.

²² Deze redenering is gebaseerd op het hoger belang van het kind (HvJ, C-648/11, 6 juni 2013, MA en anderen c. Secretary of State for the Home Department, § 66, <http://curia.europa.eu>).

²³ Dublin III Verordening, art. 8 § 4.

²⁴ De beslissing tot overdracht naar een lidstaat waar de minderjarige eerder een asielaanvraag ingediend had en waar een familielid een verblijfsrecht eventueel “zou kunnen” verkrijgen, schendt art. 8 §4 van de Dublin III verordening (RVV nr. 131.378 van 14 oktober 2014).

²⁵ Dublin III Verordening, art. 9.

²⁶ Dublin III Verordening art. 10.

II.3.4. De Staat die een geldig of minder dan 2 jaar verlopen verblijfstitel, of een geldig of minder dan 6 maanden verlopen visum heeft afgeleverd aan de persoon

Indien de persoon die om bescherming verzoekt titularis is van een verblijfstitel (behalve een verblijfstitel afgeleverd tijdens het onderzoek van een aanvraag tot toelating verblijf of een aanvraag tot bescherming, inclusief een Dublinprocedure²⁷) of een visum afgeleverd door een andere Lidstaat, nog geldig of verlopen sinds minder dan 2 jaar (voor de verblijfstitel) of 6 maanden (voor het visum), dan is de Staat die deze heeft afgeleverd verantwoordelijk.²⁸

Indien meerdere Staten een verblijfstitel op visum hebben afgeleverd aan dezelfde persoon, dan is die Staat verantwoordelijk die de verblijfstitel of, bij gebrek daaraan, het visum, heeft afgeleverd met de langste geldigheidsduur, of, indien de geldigheidsduur niet verschilt, de Lidstaat die de verblijfstitel of het visum heeft afgeleverd waarvan de geldigheidsduur het laatst verstrijkt.²⁹ Indien de verblijfstitel minder dan 2 jaar verlopen is of het visum minder dan 6 maanden is verlopen en deze de persoon daadwerkelijk toegang hebben verschaft tot het grondgebied van een Lidstaat, dan is de Lidstaat die deze heeft afgeleverd slechts verantwoordelijk “zolang de verzoeker het grondgebied van de Lidstaten niet heeft verlaten”.³⁰ Deze verantwoordelijkheid geldt eveneens indien de verblijfstitel of het visum werd afgeleverd “op basis van een valse of fictieve identiteit of op vertoon van valse, vervalste of ongeldige documenten”, behalve indien de Lidstaat in kwestie kan aantonen dat er is gefraudeerd nadat de verblijfstitel of het visum werd verstrekt,³¹ bijvoorbeeld door te bewijzen dat de verzoeker in kwestie Mijnheer Y is, die zich op frauduleuze wijze laat doorgaan voor Mijnheer X door middel van zijn op reguliere wijze afgeleverd document. Wat het visum betreft, moet gepreciseerd worden dat de verantwoordelijke Lidstaat logischerwijze deze is die de beslissing om het visum af te leveren heeft genomen, zelfs indien de afgifte gebeurde door de diplomatische post van een andere Lidstaat die de eerste Lidstaat louter vertegenwoordigde in een land waar de Staat niet vertegenwoordigd is door zijn eigen diplomaten.³² Indien de verblijfstitel meer dan 2 jaar is verlopen of het visum meer dan 6 maanden is verlopen, en de verzoeker het grondgebied van de Dublin-Lidstaten niet heeft verlaten, dan is die Lidstaat verantwoordelijk waar het verzoek om internationale bescherming werd ingediend.³³

Dit criterium wordt niet zelden slecht begrepen door een behoorlijk aantal asielzoekers, die onterecht in de veronderstelling zijn dat een Schengenvisum toelaat een asielaanvraag in te dienen in om het even welke Lidstaat die deel uitmaakt van de Schengenruimte.

Ten slotte moet worden opgemerkt dat de verzoeker die titularis is van een visum afgeleverd door een Lidstaat geen enkel belang heeft om dit achter te houden aangezien de autoriteiten in alle omstandigheden het Visum Informatie Systeem (VIS) kunnen consulteren, een van de grootste databanken ter wereld, die de persoonlijke en biometrische gegevens (digitale

²⁷ Dublin III Verordening, art. 2, 1).

²⁸ Dublin III Verordening, art. 12.

²⁹ Dublin III Verordening, art. 12 § 3.

³⁰ Dublin III Verordening, art. 12 § 4.

³¹ Dublin III Verordening, art. 12 § 5.

³² Dublin III Verordening, art. 12 § 2.

³³ Dublin III Verordening, art. 12 § 4 al. 2.

vingerafdrukken) bijhoudt van personen die een korte termijn visum aanvragen voor een EU-land.³⁴

II.3.5. De Staat via dewelke de persoon de Dublinruimte op illegale wijze is binnengekomen minder dan 12 maanden voor de indiening van zijn aanvraag

Wanneer een persoon vanuit een derde land de Dublinruimte op illegale wijze is binnengekomen via de lands-, zee of luchtgrens van een Lidstaat, is deze Staat verantwoordelijk gedurende 12 maanden vanaf de datum van illegale grensoverschrijding.³⁵

II.3.6. De Staat waar de persoon gedurende minstens 5 maanden heeft verbleven

Indien het onmogelijk is om te weten hoe de persoon de externe grens van de Dublinruimte heeft overschreden, of indien meer dan 12 maanden zijn verstreken sinds de illegale binnenkomst, is de verantwoordelijke Staat deze waar de persoon “gedurende een onafgebroken periode van ten minste vijf maanden heeft verbleven alvorens het verzoek om internationale bescherming in te dienen”.³⁶ Indien de verzoeker gedurende perioden van ten minste vijf maanden in meerdere Lidstaten heeft verbleven, dan is de Lidstaat waar hij het meest recentelijk heeft verbleven verantwoordelijk. Dit verblijf kan worden aangetoond op verschillende wijzen, zoals de illegale grensoverschrijding (zie III.5).

II.3.7. De Staat waarin de asielaanvraag wordt ingediend indien de asielzoeker vrijgesteld is van visumplicht om die Staat binnen te komen

Indien een vreemdeling het grondgebied van een Lidstaat betreft waarvoor hij vrijgesteld is van visumplicht en nadien een verzoek tot bescherming indient in een Staat die een visum zou hebben vereist, dan is de eerste Staat verantwoordelijk.³⁷ Indien de verzoeker eveneens vrijgesteld is van visumplicht in het land waar de aanvraag wordt ingediend, dan is deze Staat verantwoordelijk.³⁸

³⁴ Zie Verordening (EG) nr. 810/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot vaststelling van een gemeenschappelijke visumcode (Visumcode), art. 13; Verordening (EG) nr. 767/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juli 2008 betreffende het Visuminformatiesysteem (VIS) en de uitwisseling tussen de lidstaten van gegevens op het gebied van visa voor kort verblijf (VIS-verordening), art. 21.

³⁵ Dublin III Verordening, art. 13 § 1.

³⁶ Dublin III Verordening, art. 13 § 2.

³⁷ Dublin III Verordening, art. 14 § 1. De EU heeft een gemeenschappelijke politiek over visa voor kort verblijf, maar Ierland en het Verenigd-Koninkrijk nemen hier niet aan deel en kunnen dus betrokken zijn in dit scenario. Om te weten wie onderworpen is aan de visumverplichting, consulteer de Verordening (EG) nr. 539/2001 van de Raad van 15 maart 2001 tot vaststelling van de lijst van derde landen waarvan de onderdanen bij overschrijding van de buitengrenzen in het bezit moeten zijn van een visum en de lijst van derde landen waarvan de onderdanen van die plicht zijn vrijgesteld, <http://eur-lex.europa.eu>.

³⁸ Dublin III Verordening, art. 14 § 2.

II.3.8. De Staat waar de luchthaven zich bevindt, in geval van een verzoek ingediend in de internationale transitzone

Wanneer een verzoek om bescherming wordt ingediend in de internationale transitzone van een luchthaven van een Lidstaat, is deze Staat verantwoordelijk voor het onderzoek van de aanvraag.³⁹

II.3.9. Bij niet-toepasselijkheid van bovenstaande criteria, de eerste Lidstaat waar het verzoek tot bescherming werd ingediend

Wanneer de verantwoordelijkheid niet kan worden bepaald op basis van een van de criteria hierboven opgesomd, is “de Lidstaat waar het verzoek om internationale bescherming het eerst werd ingediend, verantwoordelijk voor de behandeling ervan”.⁴⁰ Het gaat in principe om de Staat waar een eerste verzoek tot bescherming werd ingediend in de Dublinruimte.

Het onderzoek naar de toepasselijkheid van de hierboven beschreven criteria, in de opgegeven volgorde, leidt tot het bepalen van een Staat die verantwoordelijk zal zijn voor het behandelen van de aanvraag tot bescherming. Niettemin mag men zich niet beperken tot deze enige fase, want het gebeurt dat een door de criteria geselecteerde Staat niet langer verantwoordelijk is, op basis van een van de gronden voor beëindiging van verantwoordelijkheid. Deze gronden worden hieronder besproken.

II.4. In welke gevallen eindigt de verantwoordelijkheid van een Staat ?

II.4.1. Wanneer een Staat een verblijfsrecht aflevert

De Staat die een verblijfstitel aflevert, met inbegrip van een document “waarbij personen worden gemachtigd zich op het grondgebied van die lidstaat op te houden in het kader van een tijdelijke beschermingsmaatregel of in afwachting van de tenuitvoerlegging van een verwijderingsmaatregel die tijdelijk door bepaalde omstandigheden niet kan worden uitgevoerd”, wordt verantwoordelijk voor de behandeling van het verzoek tot bescherming, zelfs indien de criteria een andere Staat aanduiden, behalve indien deze verblijfstitel werd afgeleverd tijdens de behandeling van een verzoek tot machtiging van verblijf of een verzoek tot bescherming, met inbegrip van een Dublinprocedure.⁴¹

II.4.2. Wanneer de vreemdeling de EU heeft verlaten gedurende minimum 3 maanden

Indien de volgens de criteria verantwoordelijke Staat, na het verzoek tot bescherming te hebben afgewezen (of nadat de vreemdeling zijn verzoek heeft ingetrokken), bewijst dat de verzoeker het grondgebied van de Lidstaten heeft verlaten gedurende een periode van minstens drie maanden, is deze Staat niet langer verplicht om opnieuw verantwoordelijkheid op te nemen, tenzij deze een verblijfstitel heeft afgeleverd (in de hierboven vermelde zin) die

³⁹ Dublin III Verordening, art. 15.

⁴⁰ Dublin III Verordening, art. 3, § 2 al. 1.

⁴¹ Dublin III Verordening, art. 19 §1 (voor de verantwoordelijkheid) en art. 2, 1) (voor de definitie van verblijfstitel).

nog steeds geldig is.⁴² Bijgevolg moet, wanneer het vaststaat dat de persoon drie maanden of langer buiten de Dublinruimte is geweest, de Staat waar de aanvraag tot bescherming wordt ingediend overgaan tot een nieuwe Dublinprocedure om de verantwoordelijke Staat te bepalen, en kan deze zich niet langer baseren op de situatie die bestond op het moment dat de persoon voor de eerste keer een verzoek tot bescherming indiende in de EU.⁴³

II.4.3. Wanneer de vreemdeling de EU heeft verlaten na een bevel om het grondgebied te verlaten

Indien de volgens de criteria verantwoordelijke Staat, na het verzoek tot bescherming te hebben afgewezen (of nadat de vreemdeling zijn verzoek heeft ingetrokken), bewijst dat de vreemdeling het grondgebied van de Lidstaten heeft verlaten “op grond van een terugkeerbesluit of een verwijderingsmaatregel dat is afgegeven na de intrekking of de afwijzing van het verzoek”, is deze Staat niet langer verplicht om opnieuw verantwoordelijkheid op te nemen.⁴⁴ Elke aanvraag tot bescherming ingediend na een daadwerkelijke verwijdering moet worden beschouwd als een nieuwe aanvraag die leidt tot een nieuwe Dublinprocedure waarbij de verantwoordelijke lidstaat wordt bepaald.⁴⁵ De terugkeer, vrijwillig of gedwongen, naar een land buiten de Dublinruimte van een afgewezen asielzoeker als gevolg van een bevel om het grondgebied te verlaten, doet de tellers dus terug op nul staan. Dit geldt ongeacht de duur van het verblijf buiten de EU, zelfs indien deze minder dan drie maanden bedraagt.

II.5. Het verbod van overdracht in geval van ernstig risico op vernederende behandeling

Sinds de opmerkelijk sterke veroordeling van België en Griekenland door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in 2011, kan men niet langer een blind vertrouwen stellen in de Staten van de EU.⁴⁶ De Dublinverordening neemt daar akte van door een “onmogelijkheid” tot overdracht van een verzoeker in te roepen wanneer “ernstig moet worden gevreesd dat in de volgens de Dublincriteria oorspronkelijk verantwoordelijke Lidstaat “de asielprocedure en de opvangvoorzieningen voor verzoekers in die lidstaat systeemfouten bevatten die resulteren in onmenselijke of vernederende behandelingen in de zin van artikel 4 van het Handvest voor de grondrechten van de Europese Unie”.⁴⁷ Deze verwoording is onhandig en kan leiden tot vergissingen. In werkelijkheid is de overdracht van een verzoeker absoluut verboden (en niet enkele “onmogelijk”) in alle gevallen waarin een risico op onmenselijke of vernederende

⁴² Dublin III Verordening, art. 19 §2.

⁴³ Dublin III Verordening, art. 19 §2, al. 2. Dezelfde regel is van toepassing wanneer een asielzoeker de EU verlaat tijdens de Dublinprocedure (art. 20 § 5). Onder Dublin II en betreffende de terugname door Duitsland na een bewezen verblijf van meer dan drie maanden buiten de EU, heeft de Raad van State beslist dat « *la Belgique a régulièrement pu demander à l'Allemagne la reprise du requérant et, celle-ci l'ayant accepté, elle ne commet aucune illégalité en lui refusant le séjour et en prenant les dispositions utiles en vue de le remettre aux autorités allemandes* » (RvS nr. 164.516 van 8 november 2006, RDE 2006 nr. 140, p 543 ; RvS nr 222.113 van 17 januari 2013). Ons inziens verbiedt de huidige formulering van de verordening dit type overdracht voortaan, gezien het een nieuw onderzoek van de verantwoordelijke Lidstaat oplegt dat geen rekening meer mag houden met de vroegere situatie van verblijf van meer dan drie maanden buiten de EU.

⁴⁴ Dublin III Verordening, art. 19 §3.

⁴⁵ Dublin III Verordening, art. 19 §3, al. 2.

⁴⁶ EHRM [GC], MSS c. België en Griekeland, 21 janvier 2011.

⁴⁷ Dublin III Verordening, , art. 3 §2 al. 2.

behandeling bestaat.⁴⁸ Dit risico kan het gevolg zijn van verschillende factoren (en niet enkel “systeemfouten”), bijvoorbeeld:

- Het risico op *refoulement* van het land van overdracht naar het land van vervolging;
- Het risico op opsluiting of opvang in onmenselijke omstandigheden;
- Het risico op onderbreking van een medische behandeling⁴⁹

De overheid moet het bestaan van systeemfouten of het risico op vernederende behandeling systematisch onderzoeken, met name op basis van openbare rapporten⁵⁰. Toch hebben de verzoeker en zijn advocaat er alle belang bij om aan DVZ, vóór de beslissing betreffende de overdracht, algemene elementen (rapporten van NGO's en internationale organisaties⁵¹) en individuele elementen (asielverhaal, medische attesten, precieze getuigenissen, ...) voor te leggen die het bestaan van dit risico aantonen.

Indien het risico is aangetoond, betekent dit niet dat België automatisch verantwoordelijk wordt voor de behandeling van de aanvraag tot bescherming. België kan het onderzoek van de Dublincriteria voortzetten en de persoon overdragen aan een andere, verantwoordelijke, Staat.⁵² Niettemin, indien dit onderzoek de duur van de procedure onredelijk lang maakt, zou België zich verantwoordelijk moeten verklaren op basis van de discretionaire clausule⁵³ (zie onderdeel II.8).

II.6. Afwijkingen op de Dublincriteria voor de “personen ten laste”, om familiale redenen, en om humanitaire redenen

II.6.1. De familie-eenheid van personen die gelijktijdig een verzoek indienen in dezelfde Staat

⁴⁸ Het terugsturen naar een Staat waar de persoon het risico loopt op onmenselijke behandeling is een absoluut verbod. EVRM, art. 3; Handvest voor de Grondrechten van de EU, art. 4; Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten van 19 december 1966, art. 7. De verwijzing in de Dublinverordening naar “systeemfouten” mag uiteraard de draagwijdte van het Handvest van de EU niet beperken en de internationale verplichtingen van Staten in dit opzicht. Volgens het HvJ, “Voorts is het vaste rechtspraak dat de lidstaten niet alleen hun nationale recht conform het Unierecht moeten uitleggen, maar er ook op moeten toezien dat zij zich niet baseren op een uitlegging van een tekst van afgeleid recht die in conflict zou komen met de door de rechtsorde van de Unie beschermde grondrechten of met de andere algemene beginselen van Unierecht” (CJUE, NS c. Secretary of State for the Home Department, C-411/10 et C-493/10, 21 décembre 2011, § 77).

⁴⁹ Bijvoorbeeld CCE 77 756 van 22 maart 2012. In 2006 overleed een Tsjetsjeense asielzoeker, besmet met hepatitis C, in Polen na een Dublinoverdracht door België (zie het artikel in het Pools van Marcin Wojciechowski in het Pools dagblad *Gazeta Wyborcza* van 11 november 2006, beschikbaar via <http://www.gazetawyborcza.pl/1,75478,3728020.html>).

⁵⁰ De Staat mag de persoon niet overdragen als hij « niet onwetend kan zijn » van het reel risico op vernederende behandeling (CJUE, NS c. Secretary of State for the Home Department, C-411/10 en C-493/10, 21 december 2011, § 106). Als openbare bronnen een problematische situatie beschrijven moet DVZ zelf nagaan of de grondrechten van de persoon niet in het gedrang zullen worden gebracht bij een overdracht en mag er zich dus niet mee vergenoegen aan te geven dat verzoeker zelf naliet uiteen te zetten dat een risico op vernederende behandeling bestaat (RVV nr. 123.858 van 13 mei 2014 ; RVV nr. 120.152 van 5 maart 2014).

⁵¹ Zie o.m. The Asylum Information Database (AIDA), van the European Council on Refugees and Exiles (ECRE), <http://www.asylumineurope.org>.

⁵² Dublin III Verordening, art. 3 §2 al. 3.

⁵³ HvJ, NS c. Secretary of State for the Home Department, C-411/10 en C-493/10, 21 december 2011, § 108; CJUE (GK), Kaveh Puid c. Bundesrepublik Duitsland, C-4/11, 14 november 2013, § 29-35.

Indien meerdere “gezinsleden” of minderjarige en ongehuwde broers en zussen een verzoek tot bescherming hebben ingediend in dezelfde Staat op hetzelfde moment, of “met dusdanig korte tussenpozen dat de procedures waarbij de verantwoordelijke lidstaat wordt bepaald allemaal tegelijk kunnen worden afgewikkeld”, is het verboden om hen van elkaar te scheiden.⁵⁴ Dit betekent niet dat de Staat waar het verzoek werd ingediend (en waar de personen zich bevinden) automatisch verantwoordelijk is. De verordening stelt dat een enkel land (door de verordening aangewezen op basis van het grootste aantal personen, of het oudste familielid) verantwoordelijk zal zijn voor de hele gezinsgroep, terwijl een mechanische toepassing van de criteria tot gevolg zou hebben dat de familieleden worden gescheiden. Deze verplichting geldt niet langer wanneer een persoon zijn aanvraag indient enkele maanden na de aanvragen van de familieleden indien zij reeds een beslissing ten gronde hebben gekregen, bijvoorbeeld.

Een voorbeeld ter illustratie : M.G. ontvlucht het conflict in de Centraal-Afrikaanse Republiek door middel van een visum vanwege de Duitse ambassade in een buurland, en dient een asielaanvraag in op Belgisch grondgebied. Enkele weken later dienen ook zijn echtgenote en drie kinderen, in het bezit van een visum afgeleverd door de Italiaanse ambassade, in België een asielaanvraag in. De Belgische autoriteiten zullen het dossier van de gehele familie moeten behandelen, en kunnen beslissen dat Italië het verantwoordelijke land is voor de gehele familie, maar kunnen niet de vader naar Duitsland sturen en de echtgenote en kinderen naar Italië.

II.6.2. De familie van “personen ten laste” bijeenhouden of verenigen

Wanneer de verzoeker afhankelijk is van hulp van zijn kinderen, broers of zussen, of moeder of vader die “wettig verblijft in een van de lidstaten” of wanneer deze zelf afhankelijk zijn van hulp van de verzoeker “wegens een zwangerschap, een pasgeboren kind, een ernstige ziekte, een zware handicap of hoge leeftijd”, dan zorgen de lidstaten normaliter voor het bijeenhouden of verenigen van de familieleden.⁵⁵ Deze vereniging vereist de vervulling van drie voorwaarden:

- De familiale band bestond reeds in het land van oorsprong;
- De betrokken familieleden verblijven op legale wijze in een Lidstaat;
- De betrokken personen hebben de wens om samen te zijn schriftelijk verklaard.

In dat geval is de verantwoordelijke Staat deze waar de familieleden op legale wijze verblijven.⁵⁶ Indien de gezondheidstoestand van de verzoeker hem gedurende een significante tijdsspanne belet naar die lidstaat te reizen, dan is de lidstaat waar de verzoeker verblijft de verantwoordelijke lidstaat, echter zonder dat deze Staat verplicht is om het kind, de broer of zus, of ouder naar zijn grondgebied over te brengen.⁵⁷

De notie “personen ten laste” breidt de mogelijkheden gevoelig uit voor families om te worden verenigd buiten de nucleaire familie, maar dit verbiedt Staten niet om “familieleden” in de ruime zin te scheiden wanneer er geen band van afhankelijkheid bestaat, bijvoorbeeld bij

⁵⁴ Dublin III Verordening, art. 11.

⁵⁵ Dublin III Verordening, art. 16 § 1.

⁵⁶ Dublin III Verordening, art. 16 § 2.

⁵⁷ Dublin III Verordening, art. 16 § 2. Volgens het HvJ kan een Lidstaat slechts in uitzonderlijke gevallen weigeren om familieleden te herenigen. Een Lidstaat die weigert om een asielzoeker over te nemen die binnen de hierboven beschreven voorwaarden valt, moet duidelijk de uitzonderlijke omstandigheden verantwoorden (HvJ, 6 november 2012, C-245/11, K. c. Bundesasylamt, §46).

psychologisch kwetsbare personen of als familieleden (in de brede zin van het woord) een internationale bescherming in het land gekregen hebben, wat de behandeling van het dossier in dat zelfde land kan noodzakelijk maken⁵⁸. Vele situaties zijn dus overgelaten aan de goede wil van de autoriteiten doorheen de humanitaire clausule.

II.6.3. Humanitaire omstandigheden

Men kan altijd aan een Staat, die volgens de Dublincriteria geen verantwoordelijkheid draagt, vragen om een vreemdeling ten laste te nemen “teneinde familierelaties te verenigen op humanitaire gronden, in het bijzonder op grond van familiebanden of op culturele gronden” los van het bestaan van een band van afhankelijkheid. Dergelijke vraag kan op eender welk moment gebeuren, maar voor een eerste beslissing ten gronde.⁵⁹ Een asielzoeker in de interviewfase bij het CGVS kan dus aan DVZ vragen om een andere Staat, waar bijvoorbeeld een van zijn ouders zich bevindt, te verzoeken verantwoordelijkheid op te nemen voor zijn asielaanvraag op basis van humanitaire redenen, voor zover het CGVS nog geen enkele beslissing heeft genomen.

II.7. Het hoger belang van het kind

Staten hebben te allen tijde de strikte verplichting om rekening te houden met het hoger belang van het kind gedurende de hele asielprocedure en “in alle procedures” gelinkt aan de Dublinverordening.⁶⁰ Deze verplichting geldt voor alle minderjarigen, begeleid of niet-begeleid. Een noodzakelijk strikte, juiste toepassing van het principe van het hoger belang van het kind zou ertoe moeten leiden dat dit hoger belang primeert op de mechanische toepassing van de Dublincriteria, in het bijzonder wanneer deze criteria leiden tot een scheiding van kind en ouder.

Bijvoorbeeld : een dame met kinderen dient een asielaanvraag in België in. Enkele maanden later vervoegt de vader hen in België na een bevel tot verlaten van het grondgebied te hebben gekregen in Nederland na een geweigerde asielaanvraag. DVZ kan niet zomaar beslissen om de vader naar Nederland terug te sturen zonder het familieleven en het belang van de kinderen in rekening te brengen.⁶¹

Voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) bestaan er specifieke garanties. Staten moeten hen een voogd toewijzen die toegang heeft tot alle pertinente documenten van het dossier⁶² en moeten onderling nauw samenwerken. Ze moeten in het bijzonder rekening

⁵⁸ De RVV heeft bijvoorbeeld de Dublintransfer van een Iranese vrouw van 25 jaar oud vernietigd. Volgens de RVV had DVZ geen rekening gehouden met het feit dat haar vader vermoedelijk door het Iraanse regime gedood werd en dat haar oudere zus en twee ooms erkende vluchtelingen in België waren (RVV nr. 121.230 van 21 maart 2014).

⁵⁹ Dublin III Verordening, art. 17 § 2.

⁶⁰ Dublin III Verordening, art. 6, § 1. Deze verplichting geldt voor elke beslissing die gevolgen heeft voor een kind en niet enkel in het geval waar de Dublin III Verordening het expliciet vermeldt. Deze verplichting volgt het Handvest voor de Grondrechten van de EU (art. 24 §2 ; HvJ, C-648/11, 6 juni 2013, MA en anderen c. Secretary of State for the Home Department, § 59), het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het Kind van 20 november 1989 (art. 3) en de Belgische grondwet (art. 22bis).

⁶¹ RVV nr. 123.160 van 28 april 2014. In uiterst dringende noodzakelijkheid heeft de rechter een mogelijke schending van artikel 24 van het Handvest van de EU, rechtstreeks van toepassing, geconstateerd.

⁶² Dublin III Verordening, art. 6, § 2. In België wordt deze verplichting vervuld door de voogdijwet (Programmawet van 24 december 2002 (I) (art. 479), Titel XIII – Hoofdstuk VI : Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

houden met: mogelijkheden tot familiehereniging, het welzijn en de sociale ontwikkeling van het kind, zijn of haar veiligheid, in het bijzonder wanneer de minderjarige mogelijk een slachtoffer is van mensenhandel, en de mening van de minderjarige, in functie van zijn leeftijd en maturiteit.⁶³ Om de minderjarige te herenigen met zijn familie, moet de Staat zo snel mogelijk de noodzakelijke maatregelen nemen om de gezinsleden, broers of zussen of andere familieleden te identificeren op het grondgebied van Lidstaten, en dit alles in functie van hoger belang van het kind. Eventueel kan hierbij beroep worden gedaan op een internationale organisatie of NGO, bijvoorbeeld de dienst “tracing” van de Rode Kruis.⁶⁴

De minderjarige die geconfronteerd is met een beslissing die hem strijdig lijkt met zijn hoger belang moet kunnen beschikken over een daadwerkelijk rechtsmiddel.⁶⁵ Dit is niet altijd gemakkelijk in praktijk te brengen, bijvoorbeeld wanneer de Staat waar de minderjarige zich bevindt aan de Staat waar een familielid legaal verblijft, heeft verzocht om de minderjarige ten laste te nemen en deze laatste dit weigert om een twijfelachtige reden. Opdat zijn beroep daadwerkelijk is, zou het kind dit beroep moeten kunnen indienen tegen de weigeringsbeslissing, wat een procedure impliceert in een andere Staat waar hij geen voogd noch advocaat heeft.

II.8. De mogelijkheid zich verantwoordelijk te verklaren voor een verzoek tot bescherming

Elke Staat kan steeds beslissen zichzelf verantwoordelijk te verklaren voor een verzoek tot bescherming dat hem is voorgelegd, zelfs indien geen enkel Dublincriterium het hem oplegt. Het gaat hier om de oude “soevereiniteitsclausule” van de Dublin II Verordening, sinds Dublin III gekwalificeerd als “discretionaire clausule”. Deze mogelijkheid kan worden uitgeoefend zelfs indien een andere Staat zich reeds verantwoordelijk heeft verklaard en het verzoek heeft afgesloten.⁶⁶ De Staat die zich verantwoordelijk verklaart moet alle andere bij de procedure betrokken landen inlichten en zijn verantwoordelijkheid registreren in het Eurodac-systeem.⁶⁷

Zoals de naam aangeeft (“discretionaire clausule”), gaat het in principe om een mogelijkheid en niet om een verplichting voor de Staat. Indien het volstond om aan de Staat waar men zich bevindt te vragen zich verantwoordelijk te verklaren opdat deze dit doet, zou de Dublinverordening geen bestaansredes hebben. Niettemin is DVZ verplicht om, indien het een verzoek per fax of aangetekend schrijven ontvangt om gebruik te maken van deze mogelijkheid, rekening met de voornaamste argumenten te houden.⁶⁸ Ten slotte, waar een overdracht naar de verantwoordelijke Lidstaat een schending van fundamentele rechten zou uitmaken, hebben de Belgische autoriteiten de verplichting om het dossier ten laste te nemen.

⁶³ Kinderrechtenverdrag, art. 12 ; Handvest voor de Grondrechten van de EU, art. 24 § 1 ; Grondwet, art. 22 bis ; VN-Comité voor de Rechten van het Kind, [General Comment no°12 \(2009\), the right of the child to be heard](#), § 123-124.

⁶⁴ In de Franstalige regio kan men de dienst Tracing van het Rode Kruis contacteren: tel: 02/371 31 58 Email : service.tracing@croix-rouge.be. In de Nederlandstalige regio, tracing@rodekruis.be, 015/44 35 25, of via de website <http://familylinks.icrc.org/en/Pages/home.aspx>.

⁶⁵ Handvest voor de Grondrechten van de EU, art. 24 en 47.

⁶⁶ Dublin III Verordening, art. 17 § 1, dat duidelijk preciseert dat het een afwijking op art. 3 § 1 betreft (dat het principe van één verantwoordelijke Staat vaststelt).

⁶⁷ Dublin III Verordening, art. 17 § 1 al. 2.

⁶⁸ RvS nr. 162.040 van 28 augustus 2006, T.V.R., 2006, p. 408 ; RvV nr. 25.420 van 30 maart 2009.

Dit is het geval, bijvoorbeeld, indien de tenlasteneming door een ander Staat een disproportionele inmenging zou betekenen in het recht op familieleven.⁶⁹

III. Hoe verloopt een Dublinprocedure ?

Na een analyse van de criteria voor verantwoordelijkheid en de uitzonderingen daarop, wordt hieronder dieper ingegaan op het chronologisch verloop van de Dublinprocedure volgens de Dublin III Verordening,⁷⁰ en op de manoeuvreerruimte en mogelijke tussenkomsten door maatschappelijk werkers, therapeuten en vreemdelingenadvocaten tijdens deze procedure. We onderscheiden drie fasen: de procedure tot vaststelling van de verantwoordelijke Staat, de beslissing tot overdracht, en de uitvoering van de overdracht. Voor deze drie fasen te overlopen, staan we stil bij een cruciaal element: het recht om zijn rechten te kennen, dat aanzienlijk is versterkt in de nieuwe verordening.

III.1. Informatieplicht ten opzichte van de Dublin-asielzoeker vanaf de indiening van de aanvraag tot bescherming

Vanaf het moment dat een verzoek tot internationale bescherming is ingediend, heeft DVZ de verplichting om een informatiebrochure af te leveren opgesteld door de Europese Commissie “in een taal die de verzoeker verstaat of waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat hij die verstaat”.⁷¹ Een eerste brochure, die moet worden verspreid onder alle verzoekers van bescherming, legt uit dat hun verzoek niet noodzakelijk hier zal worden behandeld en bevat antwoorden op algemene vragen (“hoe wordt het verantwoordelijke land voor mijn verzoek bepaald?”, “Wat gebeurt er indien ik niet naar een ander land wil gaan?”, “Waarom vraagt men mij om mijn digitale vingerafdrukken?”).⁷²

Een tweede brochure moet worden verspreid vanaf DVZ goede redenen heeft om aan te nemen dat een ander Dublinland verantwoordelijk is, dus voor het interview. Deze brochure bevat meer specifieke informatie (“Waarom zit ik in de Dublinprocedure?”, “Wat gebeurt er indien ik ziek ben of bijzondere behoeften heb?”, “Wat te doen indien ik niet akkoord ben met de beslissing om mij naar een ander land te sturen?”).⁷³ Daarnaast moet een specifieke

⁶⁹ Het recht op familieleven wordt beschermd door het EVRM (art. 8), het Handvest van de EU (art.7) en de grondwet (art. 22). Zie ook RvS nr. 109.650 van 2 augustus 2002, betreffende een beslissing van de DVZ om de echtgenote van een man die een gevangenisstraf uitzit in België terug te sturen.

⁷⁰ In de praktijk kunnen bepaalde termijnen versneld zijn omdat Staten onderling bilaterale overeenkomsten kunnen sluiten om de procedures te vergemakkelijken en de termijnen van overdracht en onderzoek van verzoeken tot overname/terugname te versnellen. De Europese Commissie beschikt over een kennisgeving van deze overeenkomsten (Dublin III Verordening, art. 36).

⁷¹ Dublin III Verordening, art. 4.

⁷² Uitvoeringsverordening (EU) nr. 118/2014 van de Commissie van 30 januari 2014 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1560/2003 (PB, L 39/14, 8 februari 2014), Bijlage X, Lijst A. In Belgisch recht, zie het Koninklijk besluit houdende vaststelling van bepaalde elementen van de procedure die dienen gevolgd te worden door de dienst van de Dienst Vreemdelingenzaken die belast is met het onderzoek van de asielaanvragen op basis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, art. 2 en 3 (hierna “KB procedure DVZ”).

⁷³ Uitvoeringsverordening EU nr. 118/2014, Bijlage X, Lijst B.

brochure worden afgeleverd aan niet-begeleide minderjarigen.⁷⁴ Deze bevat informatie in een taal aangepast aan jongeren (bijvoorbeeld, “als je een document bezit dat je leeftijd aantoonst, deel dit mee aan de autoriteiten. Indien de autoriteiten twijfels hebben over je leeftijd, is het mogelijk dat een dokter je komt onderzoeken om te kijken of je jonger of ouder bent dan 18 jaar. Jij of je vertegenwoordiger moet eerst je akkoord geven voor een medisch onderzoek”).

Deze informatie bevat in het bijzonder de beperkingen die aan de verzoeker worden opgelegd (bijvoorbeeld de doelstellingen en criteria van de Dublinverordening, de gevolgen van een doorreis vanuit een Lidstaat naar een andere Lidstaat, het feit dat staten persoonlijke gegevens van de persoon mogen uitwisselen...) maar ook hun rechten (mogelijkheid om de aanwezigheid van familieleden in andere Lidstaten te vermelden, om België te vragen zich verantwoordelijk te verklaren zelfs indien ze niet aangewezen is als zodanig door de criteria, om een beroep in te dienen tegen een overdrachtsbeslissing en de schorsing ervan te vragen, om zijn persoonlijke gegevens te raadplegen en deze te corrigeren...). Indien noodzakelijk, bijvoorbeeld wanneer een verzoeker niet in staat is te lezen of de brochure correct te begrijpen, moet DVZ hem ook mondeling de uitleg verschaffen tijdens het interview.⁷⁵ De loutere afgifte van de brochures volstaat dus niet altijd opdat de informatieplicht gerespecteerd is⁷⁶.

Hoe kan men vreemdelingen beter informeren ?

- De brochures aandachtig lezen: hoewel opgesteld ter informatie van de verzoekers van bescherming, bevatten ze ook waardevolle en duidelijke informatie voor professionelen, ondanks hun soms paternalistische toon;
- Zich ervan verzekeren dat de personen de inzet van hun Dublinprocedure goed hebben begrepen en, indien dat niet het geval is, eisen dat DVZ bijkomende informatie verschaft; bij gebrek aan dergelijke bijkomende informatie vanwege DVZ, zelf deze informatie verschaffen;⁷⁷
- De aandacht van betrokken personen vestigen op het mogelijke gebruik door DVZ van documenten of verklaringen die een verblijf aantonen met het oog op het vaststellen van verantwoordelijkheid van een andere Dublin-Lidstaat.

III.2. Afname van digitale vingerafdrukken

DVZ moet alle digitale vingerafdrukken nemen van elke verzoeker van 14 jaar of ouder om deze later, binnen de 72 volgende uren, over te dragen aan de Europese gegevensbank

⁷⁴ Uitvoeringsverordening EU n° 118/2014, Bijlage XI.

⁷⁵ Dublin III Verordening, art. 4 § 2, al. 2.

⁷⁶ In oktober 2014, dus 9 maanden nadat de Dublin III verordening van toepassing is, werden de brochures nog niet verspreid door de DVZ (BCHV, contactvergadering 14 oktober 2014).

⁷⁷ De verplichting tot informatie maakt deel uit van de wettelijke opdrachten van de maatschappelijk werkers van de opvangstructuren, gezien “de maatschappelijke begeleiding bestaat onder meer uit het informeren van de begunstigde van de opvang (...) over de fases van de asielprocedure met inbegrip van de eventuele jurisdictionele beroepen en de gevolgen van de daden die hij in dit verband stelt” (Opvangwet, art. 31 § 2).

Eurodac.⁷⁸ Eurodac vergelijkt de vingerafdrukken ingezonden door DVZ met deze in het systeem en stuurt zeer snel een resultaat op. Dit resultaat is “positief” indien de vreemdeling:

- reeds een asielaanvraag heeft ingediend tijdens de 10 voorgaande jaren, of
- gecontroleerd werd terwijl hij op irreguliere wijze een externe grens van de Dublinruimte overschreed minder dan 18 maanden geleden.⁷⁹

In geval van dergelijk positief resultaat praat men van een “Eurodac hit” of Eurodac-treffer, die de proceduretermijnen verkort (zie verder). Een negatief resultaat (afwezigheid van Eurodac-treffer) betekent niet noodzakelijk dat de Belgische autoriteiten bevoegd zullen zijn voor de aanvraag tot bescherming aangezien andere criteria en andere bewijzen kunnen leiden tot de verantwoordelijkheid van een andere Staat. DVZ kan ook het visa-informatiesysteem raadplegen om te weten of de persoon een visumaanvraag voor korte duur heeft gedaan in een EU-land tijdens de 5 voorgaande jaren.⁸⁰ Deze Staat zal bevoegd zijn indien het visum niet of minder dan 6 maanden is verlopen (zie onderdeel II.3.4).

Een weigering vanwege de persoon om zijn vingerafdrukken te laten nemen kan leiden tot zijn opsluiting in een gesloten centrum.⁸¹ De vingerafdrukken worden na 10 jaar automatisch gewist uit het Eurodac-systeem en ze moeten eerder verwijderd worden zodra de lidstaat van oorsprong er kennis van neemt dat de persoon de EU burgerschap heeft verkregen.⁸² In tussentijd kunnen ze niet enkel door de asielinstanties belast met de Dublinprocedure maar ook door de politionele autoriteiten worden geraadpleegd, wat asielzoekers tot een gestigmatiseerde en gediscrimineerde bevolkingsgroep maakt, aangezien ze officieel gelinkt

⁷⁸ Vreemdelingenwet, art. 51/3; Verordening (EU) nr. 603/2013 van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de instelling van „Eurodac” voor de vergelijking van vingerafdrukken ten behoeve van een doeltreffende toepassing van Verordening (EU) nr. 604/2013, art. 9. De Lidstaten moeten ook vingerafdrukken nemen van elke persoon die door de controleautoriteiten van een lidstaat is aangehouden in verband met het illegaal overschrijden van de grens en die niet is teruggezonden (art. 14 §1).

⁷⁹ Verordening (EU) nr. 603/2013, art. 12 (asielzoekers) en 16 (overschrijden van de grens). In België kan men digitale vingerafdrukken nemen in 4 volgende gevallen:

1° de vreemdeling die aan de grens of in het Rijk een asielaanvraag indient;
2° de vreemdeling die België verplicht is over te nemen of opnieuw over te nemen krachtens Europese regelgeving betreffende de vaststelling van de Staat die verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielaanvraag, die België bindt;

3° de vreemdeling voor wie er aanwijzingen bestaan dat hij reeds een asielaanvraag heeft ingediend;

4° de asielzoeker wiens identiteit onzeker is (Art. 51/3 van de Vreemdelingenwet, die eveneens stelt dat: “*De verwerking en het beheer van de vingerafdrukken gebeurt onder de controle van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, overeenkomstig de bepalingen van de wet van 8 december 1992*” (§ 4) en dat de vingerafdrukken worden vernietigd indien de vreemdeling als vluchteling erkend wordt of wanneer hem de subsidiaire beschermingsstatus werd toegekend (§ 5)).

⁸⁰ Zie Verordening (EG) nr. 810/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot vaststelling van een gemeenschappelijke visumcode (Visumcode), art. 13; Verordening (EG) nr. 767/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juli 2008 betreffende het Visuminformatiesysteem (VIS) en de uitwisseling tussen de lidstaten van gegevens op het gebied van visa voor kort verblijf (VIS-verordening), art 21-23.

⁸¹ Vreemdelingenwet, art. 74/6, § 1bis, 13 °.

⁸² Deze moeten worden verwijderd zodra de persoon de nationaliteit van één van de Lidstaten verkrijgt (Verordening (EU) Eurodac nr. 603/2013, art. 12 en 13).

worden aan een hoger risico op terroristische en ernstige strafrechtelijke inbreuken dan de gemiddelde bevolking.⁸³

Wat te doen rond de afname van vingerafdrukken?

- De personen bevragen over hun afgelegd parcours, niet enkel wat betreft eventuele asielaanvragen maar ook over grenscontroles, eventuele visum- en verblijfsaanvragen in andere landen van de Dublinruimte;
- De vreemdelingen informeren vóór hun interview over wat hun digitale vingerafdrukken aan het licht kunnen brengen en over de Europese gegevenssystemen in relatie tot hun parcours in het verleden;
- Uitleggen wat de mogelijke jammerlijke gevolgen zijn van fictieve scenario's en leugens tijdens het interview;
- Erover waken dat de persoonlijke gegevens effectief gewist zijn binnen de 10 jaar of zodra de persoon een EU burger geworden is en eventueel het principe van veralgemeende bewaring van de gegevens van onschuldige personen aanvechten;
- In geval van misbruik van persoonsgegevens, een tussenkomst aanvragen vanwege de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (www.privacycommission.be).

III.3. Dublin-interview

DVZ moet “tijdig” en in elk geval voor er een besluit tot overdracht wordt genomen, een persoonlijk onderhoud organiseren met de verzoeker in Dublinprocedure, niet enkele om de bepaling van de verantwoordelijke Staat te vergemakkelijken, maar ook om erover te waken dat hij de informatie die hem werd verschaft correct begrijpt.⁸⁴ Het Dublin-interview moet verlopen in een taal die de verzoeker begrijpt of met een tolk, en in omstandigheden die een “passende geheimhouding” garanderen.⁸⁵ De DVZ-medewerker moet een schriftelijke samenvatting opstellen die ten minste de voornaamste informatie vermeldt die door de verzoeker werd verstrekt tijdens het onderhoud (een typeformulier wordt aanvaard). De verzoeker of zijn advocaat moeten “tijdig” toegang hebben tot dit document,⁸⁶ wat naar onze mening betekent vóór de indiening van een beroep. In de huidige stand van het recht is de bijstand van een advocaat niet verzekerd noch verboden, maar in praktijk weigert DVZ de

⁸³ Verordening (EU) Eurodac nr. 603/2013, art. 20 en 21. De vingerafdrukken van personen die internationale bescherming genieten worden enkel ter beschikking gesteld voor de periode van drie jaar na de datum van de toekenning van de bescherming (art. 18 § 2). Over het discriminerende karakter van deze toegang, zie onder andere Valentin HENKINBRANT, « Accès à la base de données Eurodac aux autorités répressives : une porte ouverte vers la stigmatisation des demandeurs d’asile », [Newsletter ADDE, januari 2013](#), en de geciteerde referenties (met name de kritische adviezen van het UNHCR en van het Europees Toezichthouder voor gegevensbescherming).

⁸⁴ Dublin III Verordening, art. 5 § 1. Het betreft een toepassing van “het recht van eenieder te worden gehoord voordat jegens hem een voor hem nadelige individuele maatregel wordt genomen” (Handvest voor de Grondrechten van de EU, art. 41, al. 2, a)). Zie hieromtrent ook het artikel van Sarah JANSSEN en Pierre ROBERT, “Le droit d’être entendu en matière d’asile et migration : perspectives belge et européenne”, RDE, nr. 174, juli-september 2013, p. 379-399.

⁸⁵ Dublin III Verordening, art. 5 § 4-5.

⁸⁶ Dublin III Verordening, art. 5 § 6. Het “recht van eenieder om toegang te krijgen tot het dossier hembetreffende” wordt gegarandeerd door het Handvest voor de Grondrechten van de EU (art. 41 al. 2, b)).

toegang van advocaten bij asielinterviews, met inbegrip van deze in de Dublinprocedure.⁸⁷ Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen beschikken over een bijzondere bescherming aangezien zij niet zonder hun voogd mogen worden gehoord.⁸⁸

DVZ kan enkel een beslissing nemen zonder voorgaand interview in de volgende twee situaties:⁸⁹

- Als de verzoeker is ondergedoken⁹⁰ ; of
- Als de verzoeker, die correct werd geïnformeerd over zijn rechten in de Dublinprocedure, de mogelijkheid heeft gehad om alle andere pertinente informatie te verstrekken om op correcte wijze de verantwoordelijke Lidstaat te kunnen bepalen via andere middelen dan een interview.

In elk geval moet DVZ een ontvangstbewijs afleveren betreffende de verstrekte documenten door de verzoeker.⁹¹

Wat te doen rond het interview?

- Voor het interview: eventueel een brief opsturen per fax of aangetekend schrijven om de aandacht van de administratie te vestigen op de bijzondere situatie van de persoon, bijvoorbeeld de kwetsbare situatie, de aanwezigheid van familieleden in België of in een ander land, de argumenten voor of tegen een overdracht aan een andere Staat, enz.;
- Eventueel vragen om het interview te mogen bijwonen;
- Na het interview : een brief per fax of aangetekend schrijven opsturen om de hierboven beschreven elementen aan te vullen, en eventueel opmerkingen formuleren over de manier waarop het interview is verlopen (tolk, onpartijdigheid...);
- een duidelijk en gemotiveerd verzoek opstellen over de noodzaak om al dan niet over te gaan tot een overdracht, begeleid door alle pertinente documenten (rapporten van NGO's of internationale organisaties over de situatie in het land van overdracht, bewijzen van aanwezigheid van familieleden, medische of therapeutische attesten⁹² ...).

III.4. Eventueel verzoek tot informatie aan een Dublinland

⁸⁷ Voor een kritiek op deze weigering, zie Marie-Sophie De Clippele, « La présence de l'avocat en début de procédure d'asile. L'interdiction de la présence de l'avocat devant l'office des étrangers est-elle conforme au droit européen? », RDE, nr. 165, oktober – december 2011, p. 492-502.

⁸⁸ Dublin III Verordening, art. 6 § 2 ; (Programmawet van 24 december 2002 (I) (art. 479), Titel XIII – Hoofdstuk VI : Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, art. 9 § 2 ; KB procedure DVZ, art. 9.

⁸⁹ Dublin III Verordening, art. 5 § 2.

⁹⁰ Volgens de Vreemdelingenwet (art. 51/5 §1, laatste al.), “Indien de vreemdeling binnen de vijftien dagen na verzending geen gevolg geeft aan een oproeping of een verzoek om inlichtingen, wordt hij geacht afstand gedaan te hebben van zijn asielaanvraag”.

⁹¹ KB procedure DVZ, art. 5 al. 2.

⁹² De DVZ heeft de plicht om precieze antwoorden te geven op de door de advocaat geformuleerde bezwaren indien die bezwaren voldoende gedetailleerd en gestaafd zijn, met name op basis van rapporten van internationale organisaties en van NGO's (zie bv. RVV nr. 131.379 van 14 oktober 2014).

Indien DVZ van mening is dat een andere Staat mogelijks verantwoordelijk is voor de behandeling van de aanvraag tot bescherming maar daar niet zeker van is, kan het inlichtingen inwinnen bij een andere Staat, bijvoorbeeld om te weten of een familielid van de verzoeker legaal verblijft op het grondgebied van die Staat, of om te weten of de verzoeker er over een visum of verblijfstitel beschikt, of er in het verleden een verzoek tot bescherming heeft ingediend.⁹³ De ondervraagde Staat is verplicht te antwoorden binnen de 5 weken.⁹⁴ Een gebrek aan antwoord heeft niet de verantwoordelijkheid van de Staat tot gevolg, maar ontnemt deze wel de mogelijkheid te weigeren een laattijdige formele vraag tot overname of terugname te onderzoeken.

III.5. Verzoek tot overname of terugname aan de aangezochte Staat

Indien DVZ oordeelt dat een andere Staat verantwoordelijk is voor de aanvraag tot bescherming, moet een vraag tot overname of terugname worden toegezonden aan deze Staat (die men “aangezochte Staat” noemt). Men spreekt van een verzoek tot “terugname” wanneer de verantwoordelijkheid van de aangezochte Staat gebaseerd is op de indiening van een verzoek tot bescherming (al dan niet afgesloten). In alle andere gevallen spreekt men van een verzoek tot “overname”. Dit verzoek moet toegezonden worden via een standaardformulier,⁹⁵ zo spoedig mogelijk en in elk geval binnen de 3 maanden na de indiening van de asielaanvraag (of 2 maanden na ontvangst van de Eurodac-treffer indien deze het verzoek rechtvaardigt). Indien de verzoeker van bescherming van zijn vrijheid is beroofd, wordt de termijn verkort naar 1 maand.⁹⁶ Indien deze termijnen worden overschreden, zal België verantwoordelijk zijn voor de behandeling van de asielaanvraag.⁹⁷ Dit gevolg blijft uit wanneer de aangezochte Staat niet antwoordt op een verzoek tot inlichtingen binnen de 5 weken, en na onderzoek blijkt dat hij verantwoordelijk is.⁹⁸

De verzoekende Staat moet zijn aanvraag steunen op formele bewijzen, bijvoorbeeld de aanwezigheid van digitale vingerafdrukken in het Eurodac-systeem, een uittreksel uit het register dat melding maakt van een verblijfsrecht van een familielid, een transportbewijs, stempels bij aankomst of vertrek in een vervalst paspoort, of aanwijzingen (indirecte bewijzen) die “samenhangend, verifieerbaar en voldoende gedetailleerd”⁹⁹ zijn, bijvoorbeeld hotelrekeningen, toegangskaarten tot openbare diensten of private organisaties (sociale diensten, verenigingen...); of documenten die afspraken bij een dokter, tandarts etc. in de aangezochte Staat aantonen.¹⁰⁰ In praktijk kan DVZ de door de verzoeker voorgelegde documenten bij de indiening van zijn asielaanvraag of tijdens zijn interview gebruiken, bijvoorbeeld visitekaartjes of bonnen van een liefdadigheidsorganisatie van het land in kwestie.

⁹³ Dublin III Verordening, art. 34 ; Uitvoeringsverordening EU nr. 118/2014 van de Commissie van 30 januari 2014, Bijlage V.

⁹⁴ Dublin III Verordening, art. 34 § 5.

⁹⁵ Zie Uitvoeringsverordening EU nr. 118/2014, bijlage I (overname) en bijlage III (terugname).

⁹⁶ Dublin III Verordening, art. 28 § 3, al. 2.

⁹⁷ Dublin III Verordening, art. 21 § 1, art. 23 § 2-3.

⁹⁸ Dublin III Verordening, art. 34 § 5.

⁹⁹ Dublin III Verordening, art. 22 § 3 en § 5.

¹⁰⁰ Een reeks bewijsmiddelen en indirecte bewijzen werden voor elke criteria voorzien in de Uitvoeringsverordening nr. 118/2014 van de Commissie van 30 januari 2014 tot wijziging van verordening EG nr. 1560/2003 (JOUE, L 39/14, 8 februari 2014), Bijlage II, Lijst A (bewijzen) en Lijst B (indirecte bewijzen).

Merk op dat DVZ evenzeer een Staat kan vragen een vreemdeling in illegaal verblijf terug te nemen die nooit bescherming heeft gevraagd in België maar die reeds een verzoek tot bescherming heeft ingediend in de Dublinruimte.¹⁰¹ Dezelfde regels en termijnen gelden in dergelijk geval. Wanneer de termijnen overschreden worden, moet België de mogelijkheid geven aan de persoon om een nieuw verzoek tot bescherming in te dienen voor zover de aanvraag nog niet geweigerd werd door een definitieve beslissing in de eerste Staat.¹⁰² In geval van een definitieve weigering in de initiële procedure, heeft België de keuze om ofwel de terugname te verzoeken aan de eerste Staat, ofwel om zelf een terugkeerprocedure te starten.¹⁰³

Tot slot is het mogelijk om een vraag tot overname te richten aan een andere staat die niet verantwoordelijk is volgens de Dublincriteria, met het oog op hereniging van familieleden om humanitaire redenen. Dit verzoek tot overname is mogelijk zelfs na het afsluiten van de Dublinprocedure door DVZ, op voorwaarde dat geen enkele beslissing ten gronde werd genomen door het CGVS.¹⁰⁴

De asielzoeker moet geïnformeerd worden over het feit dat DVZ de overname of terugname heeft verzocht aan een andere Staat.¹⁰⁵

Wat te doen tijdens het verzoek tot overname of terugname?

- Contact opnemen met partners in de aangezochte Staat om informatie te bekomen over de nationale praktijken en het respect voor de rechten van asielzoekers ;
- Een brief verzenden naar de bevoegde autoriteiten van de aangezochte Staat om te ijveren voor de overname of terugname, of integendeel, om deze af te raden en aan te vechten, eventueel gesteund op argumenten op basis van de Verordening.

III.6. Antwoord van de aangezochte Staat

De aangezochte Staat moet antwoorden op een verzoek tot overname binnen de **2 maanden** na ontvangst van het verzoek (en binnen **1 maand** wanneer een dringende behandeling werd gevraagd)¹⁰⁶. Voor een verzoek tot terugname, geldt een termijn van maximum **1 maand**, en **2 weken** indien de aanvraag is gebaseerd op gegevens van het Eurodac-systeem.¹⁰⁷ Indien de dringendheid werd gevraagd omdat de verzoeker is opgesloten, wordt deze termijn 2 weken zowel voor de overname als terugname.¹⁰⁸ De aangezochte Staat moet in principe zijn verantwoordelijkheid aanvaarden op basis van bewijzen of “samenhangende, verifieerbare en voldoende gedetailleerde” aanwijzingen.¹⁰⁹ De Staat die zijn verantwoordelijkheid weigert

¹⁰¹ Dublin III Verordening, art. 24.

¹⁰² Dublin III Verordening, art. 24 § 3.

¹⁰³ Dublin III Verordening, art. 24 § 4.

¹⁰⁴ Dublin III Verordening, art. 17 § 2.

¹⁰⁵ KB van 8 oktober 1981, art. 22/2 en 71/3.

¹⁰⁶ Dublin III Verordening, art. 22 §1 en § 6. Indien het verzoek om internationale bescherming enkel is ingediend als gevolg van een weigering tot verblijf of na een BGV, kan DVZ de andere lidstaat vragen te antwoorden na één week (Dublin III Verordening, art. 21 § 2), maar er bestaat geen sanctie indien de termijn van één maand wordt gerespecteerd.

¹⁰⁷ Dublin III Verordening, art. 25 §1.

¹⁰⁸ Dublin III Verordening, art. 28 §3, al. 2.

¹⁰⁹ Dublin III Verordening, art. 22 § 5. Wanneer de aangezochte lidstaat erkent verantwoordelijk te zijn, moet deze vermelden op basis van welke bepaling hij acht verantwoordelijk te zijn (Uitvoeringsverordening nr. 1560/2003, art. 6).

moet deze beslissing omstandig motiveren en in detail de redenen voor weigering uitleggen.¹¹⁰ Een gebrek aan antwoord binnen de termijnen (of een weigering buiten de termijn) wordt beschouwd als een aanvaarding van het verzoek, waarbij de Staat verantwoordelijk wordt voor de terugname of overname van de persoon, met inbegrip van de verplichting om de goede organisatie van zijn aankomst te verzekeren.¹¹¹ Het gaat hier om een “impliciet akkoord”.

III.7. Beslissing tot overdracht en kennisgeving

Indien de aangezochte Staat het verzoek van België aanvaardt, geeft DVZ kennis aan de asielzoeker van een gemotiveerde overdrachtsbeslissing in de vorm van een bijlage 25 of 26quater en een laissez-passer (bijlage 10 bis). De beslissing moet informatie bevatten over de beroepsmogelijkheden en beroepstermijnen, met inbegrip van het recht van de verzoeker op een schorsend effect, alsook eventueel over de mogelijkheden om juridische bijstand te bekomen. De persoon moet indien nodig ook informatie krijgen over de plaats waar en datum waarop hij zich moet aanmelden indien hij zich op eigen houtje en met eigen middelen naar de verantwoordelijke Staat begeeft.¹¹² Indien de vreemdeling geen advocaat of raadsman heeft, moeten de autoriteiten zelf de persoon informeren over de voornaamste elementen van de beslissing en steeds de beroepsmogelijkheden en toepasselijke termijnen vermelden, dit alles in een taal die de persoon begrijpt of waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat hij ze begrijpt.¹¹³ Bij de kennisgeving van de beslissing tot overdracht, moet DVZ aan de vreemdeling zijn afgegeven originele documenten terugbezorgen die vermeld staan op een ontvangstbewijs.¹¹⁴

Wat te doen na kennisgeving van de beslissing tot overdracht?

- De voornaamste redenen van de beslissing uitleggen en zich ervan verzekeren dat de vreemdeling deze correct begrijpt;
- De mogelijkheden om een beroep in te dienen onderzoeken in functie van de juridische elementen evenals de situatie in het land van overdracht;
- Samen met de persoon de optie van een beroep evalueren in functie van zijn situatie en de gevolgen (verlenging opvang maar ook de termijn van overdracht)
- Eventueel een intrekking van de beslissing vragen bij DVZ in geval van manifeste fout of nieuw element (wetende dat deze vraag de beroepstermijn niet schorst)
- Indien de persoon beslist om zich naar het land van overdracht te begeven en zijn akkoord geeft, kan men contact opnemen met een NGO of socio-juridische dienst van dat land om de overname of terugname te vergemakkelijken (zie in het bijzonder de rubriek “partners” en “contact” op deze website: <http://www.dublin-project.eu>).

¹¹⁰ Verordening nr. 1560/2003, art. 5. In dit geval kan de verzoekende Lidstaat zijn argumenten of aanvullende elementen doorgeven binnen de drie weken en dient de aangezochte Lidstaat te antwoorden binnen de twee weken (art. 5 § 2).

¹¹¹ Dublin III Verordening, art. 22 §7, 25 §1.

¹¹² Dublin III Verordening, art. 26 §1 et § 2; KB van 8 oktober 1981, art. 22/2 et 71/3.

¹¹³ Dublin III Verordening, art. 26 §3.

¹¹⁴ KB procedure DVZ, art. 5 al. 2.

III.8. Daadwerkelijk beroep tegen de overdracht

III.8.1 Daadwerkelijk beroep en Belgische twijfelachtige praktijk

Dit is wellicht de grootste vooruitgang van de Dublin III Verordening: de Staten zijn vanaf nu verplicht om een daadwerkelijk beroep te voorzien “in feite en in rechte” tegen een beslissing tot overdracht, wat altijd een aandachtig en grondig onderzoek impliceert vanwege de rechters. Om dit daadwerkelijk beroep te garanderen, zijn Staten niet verplicht om het verblijf van de vreemdeling te verlengen noch om de overdracht automatisch te schorsen tijdens de hele duur van het beroep. Wel moeten Staten minimaal de mogelijkheid voorzien voor de vreemdeling om “binnen een redelijke termijn een rechterlijke instantie te verzoeken de uitvoering van het overdrachtsbesluit op te schorten in afwachting van de uitkomst van het beroep of het bezwaar” en zijn ze verplicht om de overdracht te schorsen “totdat de beslissing over het eerste opschortingsverzoek wordt gegeven”, wat moet gebeuren “binnen een redelijke termijn”.¹¹⁵ Met andere woorden, DVZ zou een redelijke termijn moeten laten aan de vreemdeling om een verzoek tot schorsing in te dienen, en hem moeten toelaten op het grondgebied te blijven zolang een rechter zich niet heeft uitgesproken over dit verzoek.

De huidige Belgische praktijk en reglementering lijken niet in overeenstemming te zijn met het recht op een daadwerkelijk beroep. In de huidige stand van het recht is de indiening van een schorsingsberoep niet automatisch schorsend. Slechts een verzoek tot schorsing in uiterst dringende noodzakelijkheid, ingediend binnen de 10 dagen (5 dagen in geval van een tweede beslissing tot verwijdering), heeft een schorsende werking, maar dit verzoek kan slechts worden ingediend in geval van een imminente uitwijzing.¹¹⁶ De rechtspraak is van mening dat slechts aan deze voorwaarde (“imminente uitwijzing”) is voldaan wanneer de vreemdeling is opgesloten, wat betwistbaar is.¹¹⁷ Bijgevolg kunnen niet-opgesloten vreemdelingen voor wie een beslissing tot overdracht is genomen slechts een eenvoudige schorsing van hun overdracht aanvragen, die nooit een schorsende werking heeft. De termijn om het grondgebied te verlaten met het oog op een Dublinoverdracht bedraagt 7 dagen in praktijk, terwijl de termijn voor een annulatieberoep of eenvoudige schorsing 30 dagen bedraagt. DVZ weigert de termijn om het grondgebied te verlaten te verlengen tot 30 dagen, wat, naar onze mening, meer in overeenstemming zou zijn met de verplichting om de vreemdeling een redelijke termijn te laten om de schorsing aan te vragen volgens de Dublinverordening.¹¹⁸ In praktijk kunnen vreemdelingen dus worden uitgewezen naar een andere Staat zonder dat een rechter zich heeft kunnen uitspreken over hun verzoek tot schorsing, wat een schending betekent van het EU-recht.¹¹⁹ De recente wetswijzing brengt geen oplossing voor dit probleem – een probleem waarvoor België recentelijk werd veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.¹²⁰ In afwachting is het aan de administratie en de rechters om een schorsende werking

¹¹⁵ Dublin III Verordening, art. 27 §3.

¹¹⁶ Vreemdelingenwet, art. 39/82 § 4, al. 2 (gewijzigd door de wet van 10 april 2014, MB 21 mei 2014).

¹¹⁷ Zie Isabelle Doyen, « Les nouvelles procédures au CCE : accessibles en droit et en pratique ? », Newsletter ADDE, juni 2014, p. 3.

¹¹⁸ Over deze praktijk, zie BCHV, Contactvergadering, februari en maart 2014.

¹¹⁹ Dublin III Verordening, art. 27 § 3; Handvest voor de Grondrechten van de EU, art. 47.

¹²⁰ EHRM, Josef c. België, 27 februari 2014, § 93-108. Het Grondwettelijk Hof heeft eveneens aangehaald dat een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid niet daadwerkelijk is (GH nr. 1/2014 van 16 januari 2014, B.8.6). Volgens het Grondwettelijke Hof veronderstelt het recht op een daadwerkelijk beroep, erkend door artikel 47 van het Handvest voor de Grondrechten van de EU (in het kader van een weigering van een asielaanvraag) (...), “dat het beroep schorsend is en een strikt en volledig onderzoek van de grieven van de verzoekers door een autoriteit met een bevoegdheid met volle rechtsmacht mogelijk maakt” (punt B. 10.7). Deze redenering lijkt ons perfect transposeerbaar naar een Dublin overdrachtsbeslissing die een even daadwerkelijk

toe te kennen in toepassing van de Dublin III Verordening, en zo het recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel te garanderen, op basis van het voorrangsprincipe van EU-recht de nationale wetgeving.¹²¹

De vreemdeling die een beroep wenst in te dienen heeft recht op “rechtsbijstand en zo nodig taalkundige bijstand”, en dit kosteloos wanneer hij de kosten niet kan opbrengen.¹²²

Wanneer een beroep wordt ingediend moet de vreemdeling op het grondgebied kunnen blijven zolang de RVV geen arrest velt over het verzoek tot schorsing, of het nu om een eenvoudige schorsing gaat of een schorsing in uiterst dringende noodzakelijkheid. In de huidige stand van de wet heeft de RVV niet de bevoegdheid om een overdracht te verbieden of om de Belgische autoriteiten te verplichten een aanvraag tot bescherming in België te behandelen. Een schorsing van overdracht verbiedt DVZ de overdracht uit te voeren zolang de annulatieprocedure lopende is. Een annulatie of vernietiging van de beslissing tot overdracht verplicht DVZ om een nieuwe beslissing te nemen en verplicht het eveneens om, in het geval dat de vreemdeling reeds werd uitgewezen, de vreemdeling onmiddellijk terug toe te laten tot het Belgische grondgebied op kosten van de Belgische Staat.¹²³ Mocht DVZ nadien opnieuw een beslissing tot overdracht nemen, dit keer anders gemotiveerd om tegemoet te komen aan de annulatiebeslissing van de RVV, dan kan de vreemdeling opnieuw een beroep indienen. De nieuwe beslissing kan anderzijds ook een behandeling van het verzoek tot bescherming in België inhouden. Indien de RVV daarentegen het schorsingsberoep afwijst, dan kan DVZ de overdracht uitvoeren, zelfs indien de annulatieprocedure wordt voortgezet.

III. 8.2. Welke argumenten ter ondersteuning van een beroep ?

In principe zijn alle argumenten toelaatbaar die de legaliteit in ruime zin van de beslissing tot overdracht aanvechten, zowel ten gronde (schending van de wet of fundamentele rechten...) als vormelijk (taal, bevoegdheidsoverschrijding...). Niettemin lijkt het erop dat een foute (en dus illegale) toepassing van de Dublincriteria niet altijd kan worden ingeroepen, bijvoorbeeld wanneer een Staat zich als eerste Europees land van doorreis beschouwt terwijl dit in realiteit niet het geval is.

Bijvoorbeeld: Mevrouw A. vlucht vanuit Somalië naar Europa via Griekenland, daarna Macedonië, Servië, Hongarije en Oostenrijk. Bij een politiecontrole in Oostenrijk, dicht bij de Hongaarse grens, wordt een beslissing tot overdracht genomen naar Hongarije, dat aanvaardt om Mevrouw A. terug te nemen omdat het zich beschouwt als eerste EU-land van doorreis. Mevrouw A. vecht dit aan: het eerste land van doorreis was Griekenland en niet Hongarije, en het is op dit moment verboden om personen terug te sturen naar Griekenland omwille van de chaotische situatie daar.

beroep vereist als een weigeringsbeslissing ten gronde (EHRM [GC], MSS c. België en Griekenland, 21 januari 2011, § 386-397).

¹²¹ Het Hof van Justitie van de EU heeft geoordeeld dat, “de nationale rechter, (...), verplicht is zorg te dragen voor de volle werking van deze normen, en daarbij zo nodig, op eigen gezag, elke strijdige bepaling van de – zelfs latere – nationale wetgeving buiten toepassing moet laten, zonder dat hij de voorafgaande opheffing hiervan via de wetgeving of enige andere constitutionele procedure heeft te vragen of af te wachten” (zie bijvoorbeeld HvJ; Melki en Abdeli, C-188/10 en C-189/10, 22 juni 2010 § 43; Simmenthal, C-106/77, 9 maart 1978, § 21 en 24).

¹²² Dublin III Verordening, art. 27 § 5, § 6.

¹²³ Dublin III Verordening, art. 29 § 3, art. 30 § 2.

Volgens het Europees Hof van Justitie kon Mevrouw A. haar overdracht niet meer aanvechten vanaf het moment dat Hongarije had aanvaard om haar terug te nemen, zelfs indien de toepassing van het eerste doorreisland mogelijks foutief gebeurde, behalve indien zij een risico op vernederende behandeling in Hongarije kan aantonen.¹²⁴

III.9. Uitwisseling van informatie en medische gegevens voor de overdracht

De Staat zich voorneemt om een vreemdeling over te dragen aan een andere Staat die deze overneemt of terugneemt moet aan deze Staat “toereikende, ter zake dienende en niet buitensporige persoonsgegevens” van de vreemdeling meedelen (gegevens over familieleden, informatie over het schoolgaan van minderjarige kinderen, al dan niet begeleid, leeftijdsbepaling van kinderen...), uitsluitend om deze Staat toe te laten de vreemdeling voldoende bijstand te bieden, in het bijzonder “onmiddellijke medische zorg die noodzakelijk is ter bescherming van de vitale belangen van die persoon”, en om de continuïteit van de bescherming en de fundamentele rechten van de verzoeker te garanderen.¹²⁵

De informatie betreffende de fysieke en mentale gezondheid, nuttig voor de voortzetting van de zorgen of behandelingen, zijn onderworpen aan de professionele geheimhouding en mogen slechts worden meegedeeld aan personen die aan deze geheimhouding zijn gehouden, onder de vorm van een “gemeenschappelijke gezondheidsverklaring”¹²⁶ en uitsluitend met het akkoord van de persoon of zijn vertegenwoordiger. Dit akkoord is niet nodig indien de vreemdeling fysiek of juridisch niet in staat is om het te geven en het verstrekken van de gegevens nodig is ter bescherming van de vitale belangen van de vreemdeling of een andere persoon.¹²⁷ Een weigering vanwege de vreemdeling om zijn akkoord te geven vormt geen obstakel voor de overdracht van de persoon.¹²⁸ Het is verboden voor de autoriteiten om persoonsgegevens te gebruiken voor andere doeleinden dan bijstand, de continuïteit van de bescherming en de medische behandelingen in het belang van de verzoeker, of om de gegevens door te geven aan derden.¹²⁹ De vreemdeling moet altijd toegang kunnen krijgen tot zijn gegevens een correctie of schrapping kunnen vragen van foutieve gegevens.¹³⁰

III.10. Daadwerkelijke overdracht van de asielzoeker naar de verantwoordelijke Staat

¹²⁴ HvJ [GC], C-394/12, Abdullahi, 10 december 2013, § 47-62. Volgens F. MAIANI lijkt deze rechtspraak « contredire à la fois la jurisprudence de la Cour elle-même sur l’applicabilité directe des règlements UE, l’idée même de l’Etat de droit, et l’art. 13 CEDH » (zie F. MAIANI, « Dublin III. Entre avancées et statut quo », *Vivre Ensemble*, n° 146, februari 2014, nota 11).

¹²⁵ Dublin III Verordening, art. 31 ; Uitvoeringsverordening nr. 118/2014, Bijlage VI.

¹²⁶ Uitvoeringsverordening EU nr. 118/2014 van de Commissie van 30 januari 2014, Bijlage IX.

¹²⁷ Dublin III Verordening, art. 32.

¹²⁸ Dublin III Verordening, art. 32 § 2, laatste zin.

¹²⁹ Dublin III Verordening, art. 31 §3 en art. 32 § 4.

¹³⁰ Dublin III Verordening, art. 34 § 8 tot 12 (die betrekking hebben op art. 31 § 5 en 32 § 6). De verordening legt Lidstaten op om de wettigheid van de gegevensverwerking te controleren door een onafhankelijke autoriteit (art. 38). In België is de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer van toepassing op deze verwerkingen en de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer is bevoegd voor de behandeling van eventuele klachten.

DVZ moet de overdracht naar de verantwoordelijke Staat realiseren “zodra dat praktisch mogelijk is, en uiterlijk binnen een termijn van zes maanden vanaf de aanvaarding van het verzoek van een andere lidstaat”. Wanneer een verzoek tot schorsing is toegestaan door de rechter, begint de termijn van 6 maanden vanaf de definitieve beslissing over het beroep.¹³¹ Deze maximumtermijn kan verlengd worden tot 1 jaar als de overdracht niet kon plaatsvinden omwille van een opsluiting (in een strafrechtelijke instelling), en tot 18 maanden indien de persoon in kwestie is ondergedoken.¹³²

De administratie die het onderduiken van de persoon inroept om de termijn te verlengen moet duidelijk uitleggen waarom men een situatie als onderduiken beschouwt.¹³³ In onze visie moet het eenvoudige feit dat de asielzoeker zich niet aanmeldt bij de DVZ na een oproeping niet worden beschouwd als “onderduiken” zolang de persoon verblijft op een adres dat gekend is bij de autoriteiten.

In geen enkel geval zou “onderduiken” mogen worden ingeroepen indien de afwezigheid na oproeping wordt verantwoord door de gezondheidssituatie, ondersteund door medische attesten. Men moet wel onthouden dat DVZ kan oordelen dat de persoon afstand doet van zijn asielaanvraag indien de vreemdeling geen gevolg geeft aan een oproeping of aan een vraag tot inlichtingen binnen de 15 dagen na verzending ervan.¹³⁴

Indien de persoon geen geldig reisdocument bezit dat hem toelaat zelf naar de verantwoordelijke Staat te reizen, moet DVZ hem een laissez-passer afleveren.¹³⁵ Het gebruik van dwang is voorzien onder de vorm van “gecontroleerd vertrek” of “escorte”, maar dit moet steeds gebeuren “in menselijke omstandigheden en met volledig respect voor de fundamentele rechten en de menselijke waardigheid”.¹³⁶ Ten slotte is het verboden om de kosten van overdracht ten laste te leggen van de vreemdeling.¹³⁷

III.11. Gevolgen van een laattijdige overdracht : de overdragende Staat wordt verantwoordelijk

Indien België de verzoeker niet overdraagt binnen de hierboven vermelde termijnen (6 maand in principe, 1 jaar in geval van opsluiting en 18 maanden in geval van onderduiken), dan wordt het verantwoordelijk voor de behandeling van het verzoek tot bescherming.¹³⁸

In dat geval herneemt België het onderzoek van het verzoek tot bescherming dat eerder werd ingediend, en gaat het niet om een nieuwe aanvraag.¹³⁹ DVZ kan het verzoek dus niet als tweede asielaanvraag registreren.

¹³¹ Dublin III Verordening, art. 29 § 1.

¹³² Dublin III Verordening, art. 29 § 2.

¹³³ Beslissing van de administratieve rechtbank van Parijs, nr. 1013300, 17 juli 2010, geciteerd door ECRE, Hungarian Helsinki Committee, *Dublin II Regulation. Lives on hold. European comparative report*, februari 2013, p. 95.

¹³⁴ Vreemdelingenwet, art. 51/5 §1, laatste al.

¹³⁵ Dublin III Verordening, art. 29 § 1, al. 3; Uitvoeringsverordening nr. 118/2014, Bijlage IV.

¹³⁶ Dublin III Verordening, art. 29 §1 al. 2. In Belgisch recht, zie vreemdelingenwet, art. 74/15. Over de dwingende maatregelen gebruikt tijdens de repatriëringen, zie Mathieu BEYS, *Quels droits face à la police ? Manuel juridique et pratique*, Bruxelles-Liège, Couleur livres – Jeunesse & droits, 2014, nr. 445-447.

¹³⁷ Dublin III Verordening, art. 30 § 3.

¹³⁸ Dublin III Verordening, art. 29 § 2.

¹³⁹ De overdracht van verantwoordelijkheid omvat het onderzoek van de initiële asielaanvraag in de zin van artikel 18 die preciseert dat een “nieuwe aanvraag”, ingediend na een intrekking van de asielaanvraag zonder een

Wat te doen in geval van overschrijding van de overdrachtstermijn ?

- De cel Dublin van DVZ contacteren om zich ervan te verzekeren dat de Belgische administratie zich bevoegd beschouwt voor de behandeling van de asielaanvraag;
- In geval van akkoord, de asielpcedure voortzetten en de nuttige elementen en documenten voorbereiden voor het interview bij het CGVS.

III.12. Voortzetting van de procedure in de verantwoordelijke Staat

De overdracht van de vreemdeling naar de Dublinstaat stelt niet noodzakelijk een einde aan elke hoop op bescherming. De Staat die de persoon overneemt of terugneemt heeft de verplichting om het verzoek tot bescherming te onderzoeken, of dit onderzoek te voltooien indien nog geen beslissing werd genomen in eerste aanleg tijdens een voorgaande procedure.¹⁴⁰ Indien de vreemdeling zijn aanvraag had ingetrokken voor hij de verantwoordelijke Staat verliet, heeft hij het recht om te vragen dat zijn aanvraag verder wordt behandeld of kan hij een nieuwe aanvraag indienen, die niet kan worden beschouwd als een meervoudige aanvraag die nieuwe elementen vereist. De Staat moet de behandeling van dit verzoek afronden.¹⁴¹

IV. Het recht op opvang voor asielzoekers in Dublinprocedure

Asielzoekers in Dublinprocedure genieten van het recht op opvang zoals andere verzoekers van bescherming.¹⁴² Nochtans kunnen zich moeilijkheden voordoen na de beslissing tot overdracht, omdat de Opvangwet en de Instructies van Fedasil niet aangepast zijn aan de Dublin III Verordening en hun mechanische toepassing dus in strijd is met het Europees recht.

IV.1. Opvang en RVV-beroep tegen de Dublinoverdracht

Zoals gezegd heeft een annulatieberoep of een gewoon schorsingsberoep tegen een Dublinoverdracht geen schorsende werking volgens de Belgische vreemdelingenwet. Volgens de Opvangwet hebben enkel de schorsende beroepen in volle rechtsmacht een verlenging tot gevolg van het recht op materiële hulp van een asielzoeker.¹⁴³ De Instructies van Fedasil van oktober 2013 voorzien dat de asielzoeker die een overdrachtsbeslissing ontvangt (bijlage 26quater) de opvang moet verlaten op het moment dat de in de beslissing vermelde termijn verstrijkt, zelfs indien een beroep bij de RVV werd ingediend tegen dit bevel om het grondgebied te verlaten¹⁴⁴. Echter, de Dublin III Verordening voorziet dat de persoon moet beschikken over een redelijke termijn om de schorsing van de overdrachtsbeslissing te vragen

onderzoek ten gronde, niet kan worden beschouwd als een “volgend verzoek” in de zin van de Procedurerichtlijn (art. 18 §2 al. 2).

¹⁴⁰ Dublin III Verordening, art. 18 § 2.

¹⁴¹ Dublin III Verordening, art. 18 § 2, al. 2.

¹⁴² De 11de overweging van de verordening bepaalt expliciet dat de Opvangrichtlijn van toepassing is op asielzoekers in een Dublinprocedure.

¹⁴³ Wet van 12 januari betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, art. 6.

¹⁴⁴ Fedasil, *Instructie betreffende het einde en de verlenging van de materiële hulp*, 15 oktober 2013, p. 14-17.

en dat hij op het grondgebied moet kunnen blijven zolang een rechter zich niet heeft uitgesproken over het verzoek tot schorsing.¹⁴⁵ Het lijkt er dus op dat het Europees recht een verbod oplegt aan de Staat om het bevel uit te voeren – het bevel waarop de administratie zich op het huidige moment baseert om een einde te stellen aan de opvang – ten minste gedurende een redelijke termijn om een beroep in te dienen en nadien zolang de RVV geen beslissing heeft genomen over het schorsingsverzoek. Naar onze mening kunnen twee conclusies worden getrokken hieruit:

- De persoon zou op het grondgebied moeten kunnen blijven en genieten van opvang gedurende de hele periode van de beroepstermijn tegen de overdrachtsbeslissing, zelfs indien uiteindelijk geen beroep wordt ingediend (30 dagen in principe, 15 dagen indien de kennisgeving gebeurt in een gesloten centrum of terugkeerwoning).
- Indien een beroep tot schorsing (gewoon of in uiterst dringende noodzakelijkheid) wordt ingediend, zou Fedasil opvang moeten toestaan tot aan de kennisgeving van het arrest van de RVV betreffende de schorsing¹⁴⁶.

Indien de RVV het bevel om het grondgebied te verlaten schorst (of vernietigt), blijft de opvang behouden. Indien de RVV de schorsing (of de annulatie) afwijst, blijft het recht op opvang gelden tot aan de “daadwerkelijke” overdracht van de persoon naar de verantwoordelijke Staat.

IV.2. Opvang tot aan de daadwerkelijke overdracht naar de verantwoordelijke Staat

Wanneer een overdrachtsbeslissing definitief is (ofwel omdat geen beroep werd ingediend, ofwel omdat de RVV het beroep heeft afgewezen), blijft, volgens het Hof van Justitie van de EU, het recht op opvang gelden tot aan de “daadwerkelijke overdracht” van de persoon. Het Hof gaf echter geen duidelijke definitie van deze notie.¹⁴⁷ Fedasil gaat ervan uit dat er een “daadwerkelijke overdracht” is wanneer de persoon in het bezit is gesteld van praktische informatie en een reisdocument dat hem toelaat zich naar het verantwoordelijke land te begeven, op eigen houtje of met de hulp van DVZ.¹⁴⁸

De rechtspraak is verdeeld over deze vraag. Sommige rechtbanken zijn van mening dat de daadwerkelijke overdracht niet louter kan afhangen van de goede wil van personen, op voorwaarde dat zij een redelijke termijn en praktische bijstand krijgen om hun vertrek voor te bereiden.¹⁴⁹ Andere rechtbanken stellen dat er geen sprake is van een daadwerkelijke overdracht zolang de autoriteiten geen maatregelen hebben genomen om de persoon fysisch over te dragen naar het verantwoordelijke land.¹⁵⁰

IV.3. Het belang van een aanvraag tot verlenging van de opvang

¹⁴⁵ Dublin III Verordening, art. 27.

¹⁴⁶ De arbeidsrechtbank van Brussel heeft Fedasil veroordeeld een familie op te vangen die een schorsings- en annulatieberoep indiende tegen de beslissing tot overdracht, door directe toepassing van artikel 27 van de Dublin III Verordening (Arbeidsrechtbank Brussel, 1 juli 2014, R.G. 14/21/C, kortgeding, E. NERAUDAU, « Le recours national contre le transfert Dublin n'est pas un recours effectif au sens du droit de l'UE », *Newsletter EDEM*, augustus 2014).

¹⁴⁷ HvJ, C-179/11, Cimade en Gisti, 27 september 2012, § 55.

¹⁴⁸ Fedasil, *Instructie betreffende het einde en de verlenging van de materiele hulp*, 15 oktober 2013, p 15.

¹⁴⁹ Zie bv. Arbeidshof Luik (Namen), 14 mei 2013, juridische nieuwsbrief van de CIRE, nr. 50, juli 2013, p 10.

¹⁵⁰ Zie bv. Arbeidshof Brussel, 15 juli 2013, juridische nieuwsbrief van de CIRE, nr. 51, oktober 2013, p. 7.

Gezien de huidige reglementering, die een einde stelt aan de opvang bij het verstrijken van de op de bijlage 26quater vermelde termijn, niet in overeenstemming is met het Europees recht, is het noodzakelijk om een aanvraag tot verlenging van de opvang in te dienen bij Fedasil opdat de persoon kan genieten van materiële hulp tijdens de behandeling van het schorsingsberoep bij de RVV en tot aan de daadwerkelijke overdracht.¹⁵¹

V. De detentie van asielzoekers in “Dublinprocedure”

De Belgische wet laat de DVZ toe om asielzoekers in Dublinprocedure in detentie te plaatsen vooraleer een overdrachtsbeslissing wordt genomen en bij de indiening van hun aanvraag, in drie gevallen:

- 1) Wanneer hij houder is van een verblijfstitel of visum waarvan de geldigheidsduur is verstreken, afgeleverd door een Lidstaat verantwoordelijk volgens de Dublincriteria, of;
- 2) Wanneer hij geen toestemming heeft België om binnen te komen en hij volgens zijn eigen verklaringen in een Lidstaat van de Dublinruimte heeft verbleven, of;
- 3) Wanneer hij geen toestemming heeft om België binnen te komen en zijn digitale vingerafdrukken aangeven dat hij in een Lidstaat van de Dublinruimte heeft verbleven¹⁵².

Deze detentie is toegelaten “voor de tijd die hiervoor strikt noodzakelijk is, zonder dat de duur van de vasthouding of de opsluiting één maand te boven mag gaan” met de mogelijkheid tot verlenging van een maand “wanneer wordt aangetoond dat de behandeling van een verzoek tot overname of terugname van een asielzoeker buitengewoon complex is”.¹⁵³

Wanneer een beslissing tot overdracht werd genomen, mag de persoon in een gesloten centrum geplaatst worden als de DVZ “het voor het waarborgen van de effectieve overdracht nodig acht”, met een maximum van één maand. Deze maximale duur van één maand houdt geen rekening met de eventuele eerdere opsluiting voorafgaand aan de overdrachtsbeslissing¹⁵⁴ (die één maand kan duren, verlengbaar met maximum één maand). De Dublin III Verordening laat opsluiting toe “wanneer er een significant risico op onderduiken van een persoon bestaat, op basis van een individuele beoordeling en, enkel voor zover bewaring evenredig is, en wanneer andere, minder dwingende alternatieve maatregelen niet effectief kunnen worden toegepast”¹⁵⁵. De bewaring “duurt zo kort mogelijk en niet langer dan de tijd die redelijkerwijs nodig is om de vereiste administratieve procedures zorgvuldig af te ronden totdat de overdracht uit hoofde van deze verordening is uitgevoerd”.

De termijn van de procedure zijn verkort. De DVZ heeft één maand vanaf de indiening van de asielaanvraag om de overname of terugname te vragen aan de aangezochte Staat. Indien de termijn verstreken is, moet de persoon in vrijheid worden gesteld. De aangezochte Dublinstaat heeft twee weken tijd om te antwoorden, zo niet wordt deze beschouwd als verantwoordelijk.

¹⁵¹ De wet sluit de mogelijkheid voor “Dublin” asielzoekers uit om de opvang omwille van bepaalde redenen te verlengen (beëindigen schooljaar voor kinderen, medische redenen, enz), voorzien voor art. 7 §2 van de Opvangwet. Men kan zich baseren op artikel 7 §3 van dezelfde wet en zich beroepen op de menselijke waardigheid en het respecteren van de EU-wetgeving, die dient de primeren boven nationale tegenstrijdige reglementering.

¹⁵² Vreemdelingenwet, art. 51/5 § 1, al. 2. De opgesloten vreemdeling ontvangt een bijlage 39ter.

¹⁵³ Vreemdelingenwet, art. 51/5 § 1.

¹⁵⁴ Vreemdelingenwet, art. 51/5 § 3.

¹⁵⁵ Dublin III Verordening, art. 28 § 2.

In geval van een expliciet of impliciet akkoord van deze Staat, beschikt de DVZ over maximum 6 weken vanaf dit akkoord om tot de overdracht over te gaan. Indien de overdracht niet plaatsvindt binnen deze termijn, moet de DVZ de persoon in vrijheid stellen¹⁵⁶.

De termijnen in de Belgische wet komen niet helemaal overeen met de logica van de Dublin III Verordening. Het is mogelijk dat bepaalde beslissingen tot vrijheidsberoving of tot verlenging van opsluiting tegenstrijdig zijn met het Europees recht. In dit geval past het om een verzoekschrift tot invrijheidsstelling in te dienen bij de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg van de verblijfplaats van de vreemdeling of de plaats waar hij werd aangehouden¹⁵⁷.

VI. Bij wijze van conclusie

De Dublin Verordening, reeds de derde in rij, bevat enkele belangrijke verbeteringen die ten volle moeten worden benut, in het bijzonder wat betreft kwetsbare personen, kinderen en het familieleven. Helaas merken we dat de instanties zelden gebruik maken van deze gunstige maatregelen, en dat de toepassing van elementaire principes zoals het respect van familieleven of het hoger belang van het kind, vaak moeten worden afgedwongen door een beroep aan te tekenen. Erger, terwijl de verordening al bijna 6 maanden van toepassing is, heeft de DVZ niets veranderd in zijn beleid en wordt het recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel genegeerd, terwijl ook Fedasil zijn opvanginstructies die tegenstrijdig zijn met het Europees recht, niet aanpast. Met de hervorming van Dublin had de Europese Unie een gedroomde gelegenheid om een model te bouwen, gebaseerd op het respect voor de mens en het principe van solidariteit. In de plaats daarvan baseert Dublin III zich steeds op het idee (in realiteit het basisbeginsel) volgens hetwelke alle Europese Staten een effectieve en gelijke bescherming bieden aan personen die hieraan nood hebben, in termen van een procedure die voldoende garanties biedt. Echter, ondanks de goede bedoelingen gaat het hoogstens over een illusie, in het slechtste geval een bewuste leugen, die als effect heeft om bijkomende moeilijkheden te veroorzaken in het vaak al erg chaotische parcours van asielzoekers. Bovendien draagt de nieuwe versie van de Dublin Verordening sterk bij tot de criminalisering van zoekers van bescherming door de politie toegang tot hun digitale vingerafdrukken te geven. In deze moeilijke context moeten verdedigers van de mensenrechten hun waakzaamheid verdubbelen en zo goed mogelijk de enkele nieuwe instrumenten aangeboden door de verordening gebruiken. Wij hopen dat dit dossier hiertoe kan bijdragen. De toekomst zal uitwijzen of Dublin III echte verbeteringen zal aanbieden of dat het eerder pure cosmetica betreft (“lipstick on a pig”, zoals onze Engelssprekende vrienden zouden zeggen).

¹⁵⁶ Dublin III Verordening, art. 28 § 3.

¹⁵⁷ Vreemdelingenwet, art. 71.

“Quels droits face à la police ? Manuel juridique et pratique”, Mathieu Beys

Gepubliceerd bij Couleur livres en Jeunesse & droits, 2014, 596 blz, 24 euro.

Dit praktische handboek biedt een antwoord op 551 vragen die elke burger zich kan stellen over het gezag van de politie in België. Het geeft concrete mogelijkheden tot reactie – modelbrieven ter ondersteuning – aan deze die hun rechten willen verdedigen na een onrechtmatige politie-interventie of nadat de politie heeft nagelaten hulp te bieden.

Kan ik een politieoptreden fotograferen of filmen? Heb ik het recht om de politie te bekritisieren in de media of sociaal netwerk? In welke gevallen kunnen politieagenten mijn identiteit controleren, mij fouilleren, mij arresteren of mijn woning betreden? Wat weet de politie dankzij mijn telefoon of computer? Kan ik iemand verwittigen dat ik gearresteerd ben en een advocaat spreken? Ben ik verplicht om te antwoorden op vragen van politieagenten? In welke gevallen kan ik het beroepsgeheim of het journalistiek bronnengeheim invoeren? En als ik slachtoffer ben, hoe klacht indienen en nagaan of de politie het onderzoek ernstig voert? In geval van misbruik door de politie, hoe een klacht indienen en aan welk loket mij richten (Comité P, Generale Inspectie, interne controle, gerechtelijke autoriteiten ...)? [Kan men mij arresteren indien het niet absoluut noodzakelijk is?](#), [Kan men mij ontkleden?](#), [Kan men mijn advocatenkantoor of medisch kabinet vervolgen?](#), [Weegt het woord van de politieagenten zwaarder dan het mijne?](#)

Dit hulpmiddel, tegelijk erg toegankelijk door zijn stijl (en zijn prijs : 24 euro voor 596 pagina's !) en erg diepgaand door de veeltallige juridische referenties en nota's, moet dienst doen voor zowel nieuwsgierige burgers als professionelen.

Sociaal werkers kunnen er snel de nuttige informatie terugvinden om hun cliënten (bijvoorbeeld daklozen, verslaafden, vreemdelingen in precair verblijf, personen die mentaal fragiel zijn, sekswerkers, ...) te adviseren. Bepaald praktisch advies kan medisch personeel (dokters, verpleegsters, psychologen...) toestaan om hun therapeutische relatie te beschermen en om medische en psychologische rapporten op te stellen waarbij meer rekening zal worden gehouden in gerechtelijke procedures. Een specifieke aandacht wordt besteed aan de – te zeldzame – specifieke bescherming van minderjarigen in hun soms onrustige situatie met de ordediensten, waarbij dit boek een naslagwerk is voor actoren die om verschillende redenen contact komen met jongeren (leerkrachten, schoolbemiddelaars, diensten van het CLB, diensten jongerenwelzijn, jeugdbewegingen, voogden van NBMV...). Juristen (advocaten, magistraten, functionarissen, bedrijfsjuristen of juristen uit de sociale sector, bureau juridische bijstand...) kunnen de nuttige referenties nakijken uit de meer dan 2000 voetnoten die de antwoorden op vragen ondersteunen, onder meer de talrijke beslissingen van het Europees hof voor de rechten voor de mens over de politionele praktijken en de verplichtingen van de openbare autoriteiten in geval van een klacht.

Eén hoofdstuk handelt specifiek over de verhoudingen tussen de politie en de vreemdelingen (grenscontroles, ondervragingen in geval van verdenking van een schijnhuwelijk, arrestaties en het binnendringen van de woonst van vreemdelingen in illegaal verblijf, gebruik van

geweld tijdens verwijderingen, niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, slachtoffers van mensenhandel...).

Raadpleeg de inhoudsopgave van de 17 hoofdstukken:
<http://www.couleurlivres.be/images/QDFP-sommaire.pdf>

Raadpleeg de volledige inhoudstafel met weergave van de 551 vragen en 15 bijlagen :
<http://www.couleurlivres.be/images/QDFP-table-mat.pdf>

Raadpleeg de inleiding: <http://www.couleurlivres.be/images/QDFP-intro.pdf>

Het boek is beschikbaar in alle goede boekhandels en op <http://www.jdj.be/librairie/index.php>. Het is mogelijk om een uitzetting over het boek te organiseren of een vorming aangepast aan uw noden. Gelieve de auteur te contacteren, via mail quelsdroitsfacealapolice@yahoo.be of telefoon (02 229 36 15).

“The right not to be displaced in international law”, Michèle Morel

Gepubliceerd bij Intersentia, maart 2014, 320 blz.

Jaarlijks worden miljoenen mensen gedwongen hun thuis te verlaten omwille van conflict, vervolging, ontwikkelingsprojecten en natuurrampen. Zij komen terecht in een situatie van ontheemding. Sommigen slaan op de vlucht in eigen land, anderen steken grenzen over en bereiken buurlanden of verderaf gelegen landen zoals België. Bij aankomst in het vluchtoord start een vaak lange en moeilijke zoektocht naar feitelijke en juridische bescherming. Los van het vraagstuk van internationale bescherming, rijst de vraag in welke mate het bestaande recht een verbod oplegt aan staten van herkomst om hun bevolking te ontheemden. Anders gesteld: bestaat er een “recht om niet te worden ontheemd”? Een recht om te blijven daar waar mensen jarenlang hun thuis hebben opgebouwd? Het internationaal recht verleent inderdaad in grondige mate bescherming tegen gedwongen ontheemding op impliciete wijze, in het bijzonder via de algemene mensenrechten, waaronder het recht op vrijheid van beweging en vestiging, het recht op privé- en familielevens, het recht op huisvesting, en het recht op eigendom. Dit boek onderzoekt enerzijds de huidige status van het “recht om niet te worden ontheemd” en gaat vervolgens dieper in op een mogelijke toekomst voor dergelijk mensenrecht. Op die manier draagt het boek bij aan de zoektocht naar een sterker juridisch mechanisme om de gedwongen ontheemding van mensen tegen te gaan en om slachtoffers van ontheemding te voorzien van meer effectieve juridische hulpmiddelen om hun staat ter verantwoording te roepen.

Het boek is een aanrader voor juristen, advocaten, magistraten en verdedigers van mensenrechten die geïnteresseerd zijn in of geconfronteerd worden met situaties van ontheemding waarbij men de nationale autoriteiten van landen van herkomst wil wijzen op hun verplichtingen ten aanzien van hun bevolking en via gerechtelijke weg wil dwingen om rekenschap af te leggen voor ongerechtvaardigde vormen van ontheemding.

Zie de inhoudstafel : <http://www.intersentia.be/Files/Books/Inhoudstafel/9781780682051.pdf>

Het boek kost 85 euro en is te vinden op <http://www.intersentia.be/searchDetail.aspx?bookid=102858>